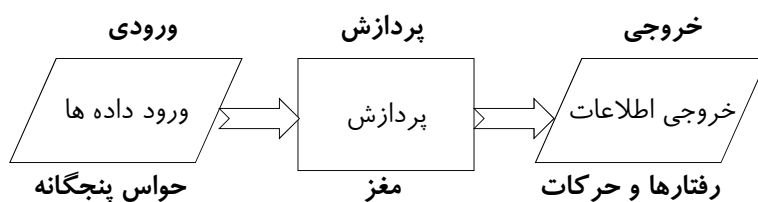

کامپیوتر چیست؟

کامپیوتر از قطعات الکترونیکی و الکترومکانیکی تشکیل شده است و دارای ویژگیهای زیر است:

- ۱- قابل برنامه ریزی است.
- ۲- در مقابل عملیات ما عکس العمل نشان می دهد.
- ۳- دارای حافظه است.
- ۴- قادر به پردازش داده ها است.

مزایای کامپیوتر

- ۱- سرعت انجام عملیات
- ۲- صحت و دقت در انجام کار
- ۳- قابلیت اطمینان
- ۴- قابلیت ذخیره سازی حجم انبوهی از اطلاعات در فضایی کم

مزایای انسان نسبت به کامپیوتر

- ۱- خلاقیت
- ۲- هوشمندی
- ۳- ابتکار
- ۴- مدیریت انعطاف پذیر

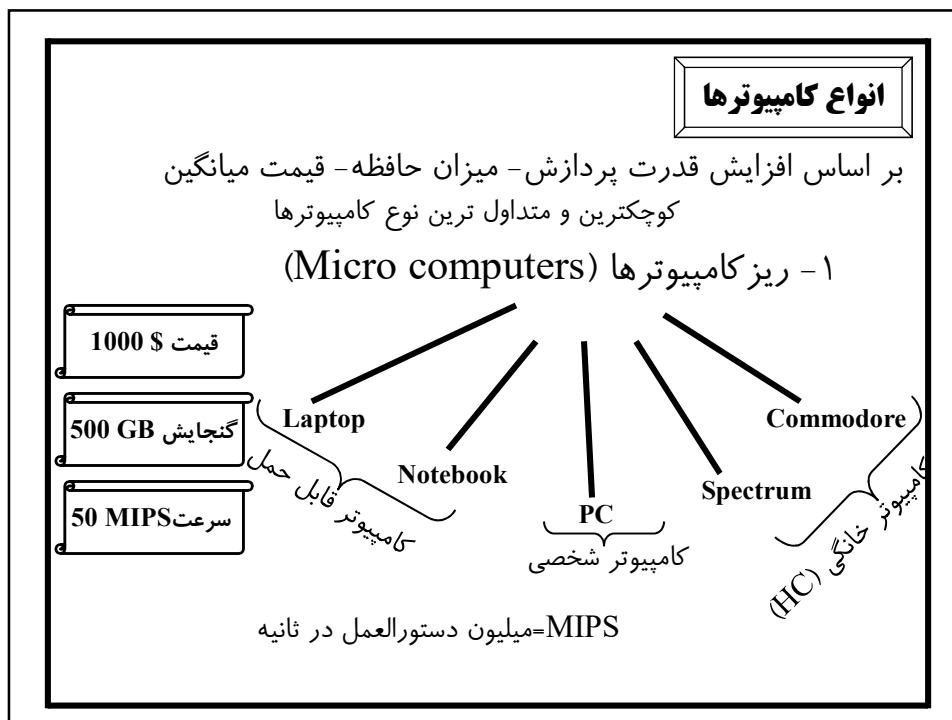
کاربردهای کامپیوتر

- ۱- علمی و تحقیقاتی (کامپیوتر در تمام رشته ها، رباتهای پزشکی، ...)
- ۲- صنعتی و مهندسی (داروسازی، خودروسازی، غذایی، ...)
- ۳- تجاری و خدماتی (قبوض، انبارداری، تجارت الکترونیکی، ...)
- ۴- پزشکی (رباتهای پزشکی، تولید اندامهای خودکار، ...)
- ۵- آموزشی (آموزش از راه دور(دانشگاه مجازی)، آموزش خلبانی،...)
- ۶- هنری (آگهی ها، کاتالوگ، کارت ویزیت، فیلم علمی-تخیلی، ...)

تاریخچه تکاملی کامپیوتر

نسل: تحول تکنولوژی کامپیوتر در مقاطع مختلف زمانی است که مرتباً قطعات الکترونیکی کوچکتر، سریعتر، قابلیت اطمینان بالاتر و قیمت تولیدشان پایین تر می شود.

- ۱- نسل صفر - قطعات مکانیکی (چرتکه، ماشین حساب پاسکال)
- ۲- نسل اول - اولین قطعه الکتریکی (لامپ خلا)
- ۳- نسل دوم - اولین قطعه الکترونیکی (ترانزیستور)
- ۴- نسل سوم - مدارات مجتمع، عناصر الکترونیکی (IC)
- ۵- نسل چهارم - بیش از صدها هزار قطعه (IC با تراکم خیلی زیاد)
- ۶- نسل پنجم - چیپ های هوشمند (کامپیوترهای هوشمند)
- ۷- نسل ششم - شبیه سازی عملکرد مغز (کپی برداری از مغز انسان)

انواع کامپیوترها

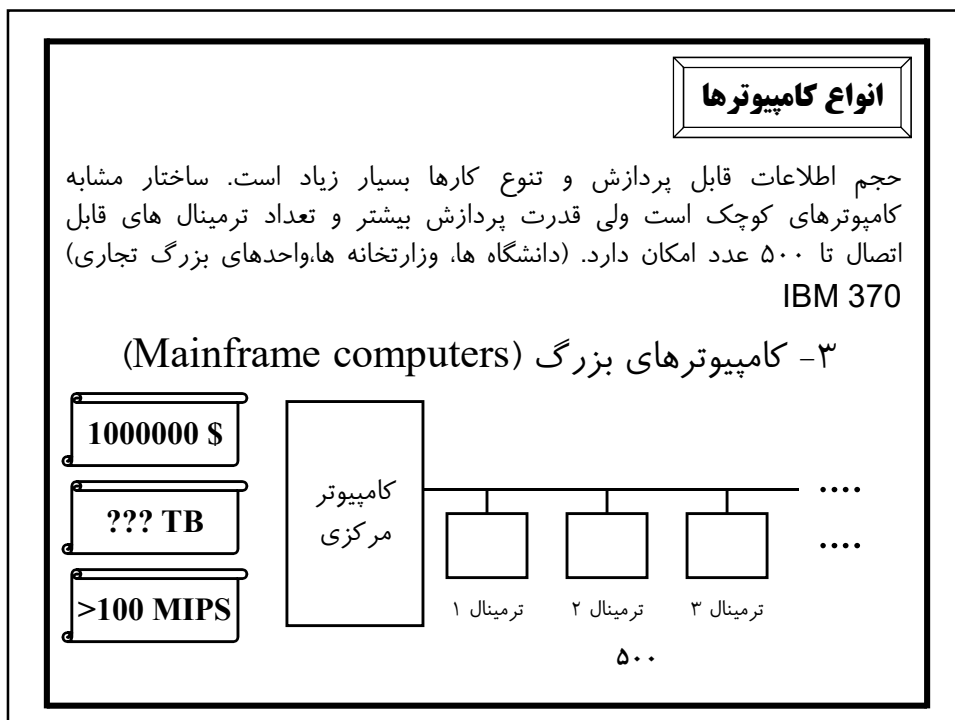
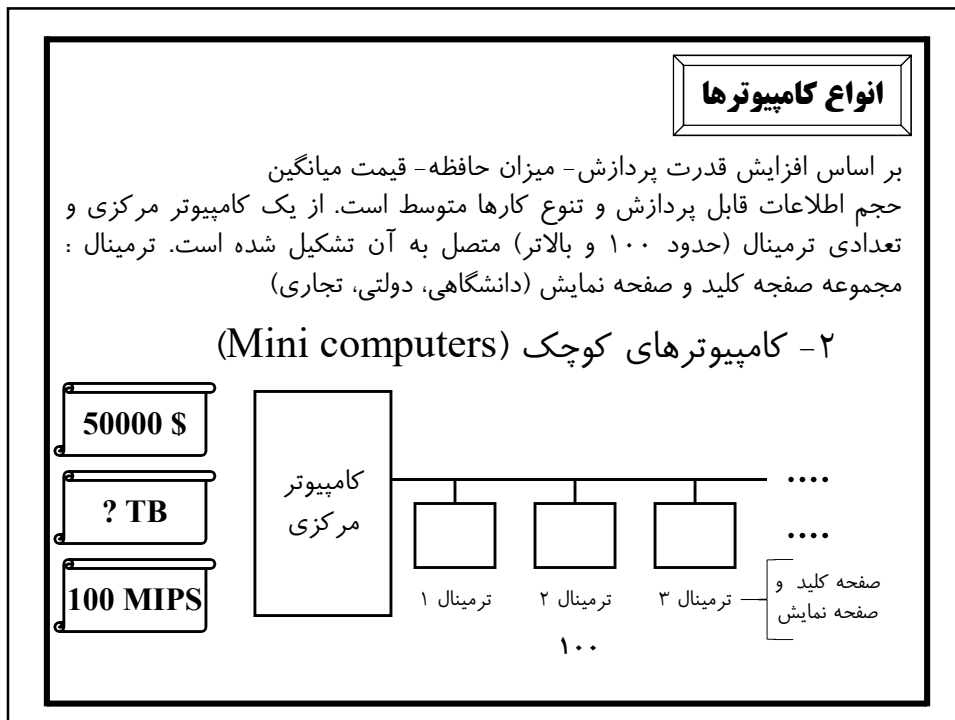
PC: به دلیل کاهش قیمت، شبکه های پر قدرت کامپیوتری را ایجاد می کنند تا اطلاعات و تجهیزات کامپیوترهای موجود را اشتراکی به کار ببرند.

Notebook و laptop: افزایش کارایی و کاهش قیمت

نوت بوک های جدید با استفاده از ۲ باطری حداکثر با ۱۰ ساعت شارژ کار می کنند.

پردازنده های جدید شش و هشت هسته را به کار می برند.

نوت بوک های اولیه دارای پردازنده و کارت گرافیک ضعیف تری نسبت به لپ تاپ ها بودند اما وزن سبک تر و شارژ طولانی تری داشتند اما با گذشت زمان مرز بین آنها کم رنگ تر شد.

انواع کامپیوترها

سریعترین، قدرتمندترین، بزرگترین و گرانترین نوع کامپیوترها هستند. در پروژه های عظیم علمی، تحقیقاتی، نظامی، فضایی، هسته ای و دفاعی به کار می روند. سریعترین ابر رایانه جهان جاگوار است جهت انجام تحقیقات علمی مانند تغییرات جوی و مواد فضایی غیر قابل مشاهده که قادر به پردازش یک کادریلیون 10^{15} محاسبه ریاضی در ثانیه است.

۴- ابر کامپیوترها (Super computers)

>10000000 \$

>1000 M Char

IBM Blue Gene
324000 MIPS

میلیارد دستورات عمل در ثانیه

CRAY-xt3
54000 MIPS

میلیارد دستورات عمل در ثانیه

بیش از هزار میلیارد کاراکتر

امکان پردازش موازی فرایندها: امکان اجرای موازی قسمتهایی از یک برنامه توسط پردازنده های مختلف و سپس ادغام نتایج آنها با یکدیگر را امکان پذیر می کنند.

ربات

ربات ماشین هوشمندی است که می تواند در شرایط خاصی کار تعریف شده ای را انجام دهد و قادر به تصمیم گیری در شرایط متفاوت است. ربات دارای سه قسمت اصلی است:

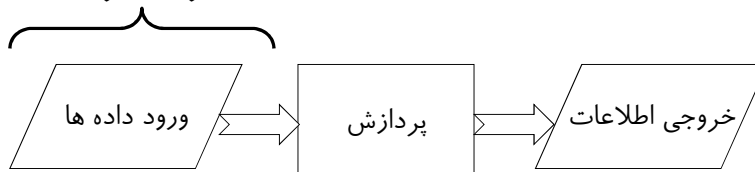
- ❖ مغز که معمولا یک کامپیوتر است
- ❖ محرک ها و بخش مکانیکی شامل موتور، پیستون، تسمه، چرخ، چرخ دنده
- ❖ سنسور که می تواند از انواع بینایی، صوتی، تعیین دما، تشخیص نور، تماسی یا حرکتی باشد

ربات های مسیریاب، آتش نشان، مین یاب، امدادگر، فوتبالیست، جنگجو

طبقه بندی علوم کامپیوتر

سیستم مجموعه عناصر منظم و مرتبط با هم است که برای رسیدن به هدف مشخصی بصورت هماهنگ با یکدیگر در تعامل هستند.

کاراکتر، عدد، حرف، علامت

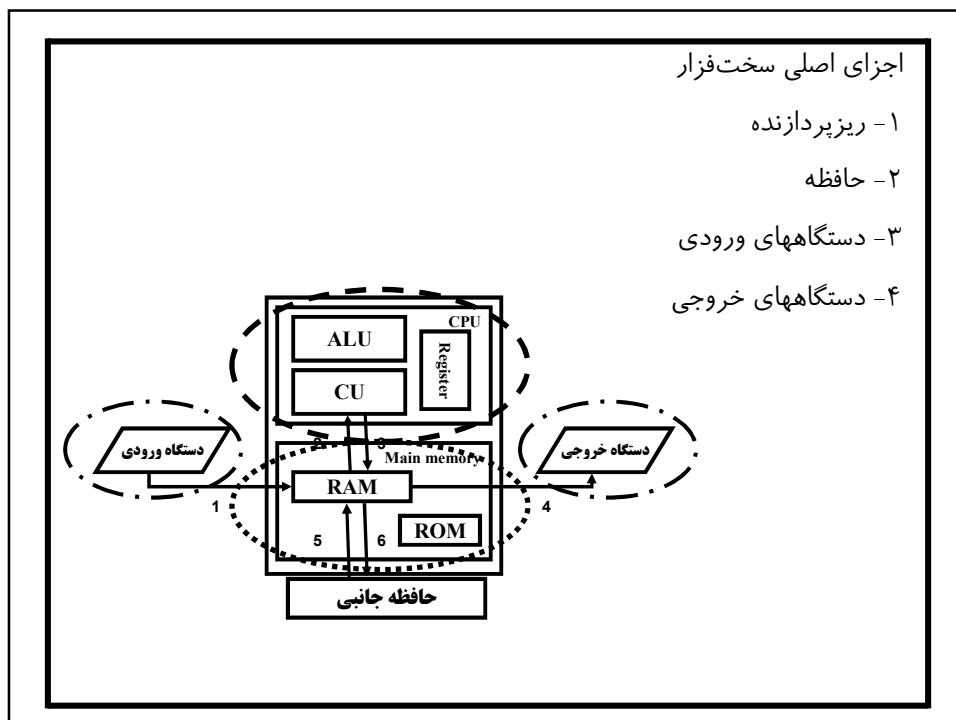
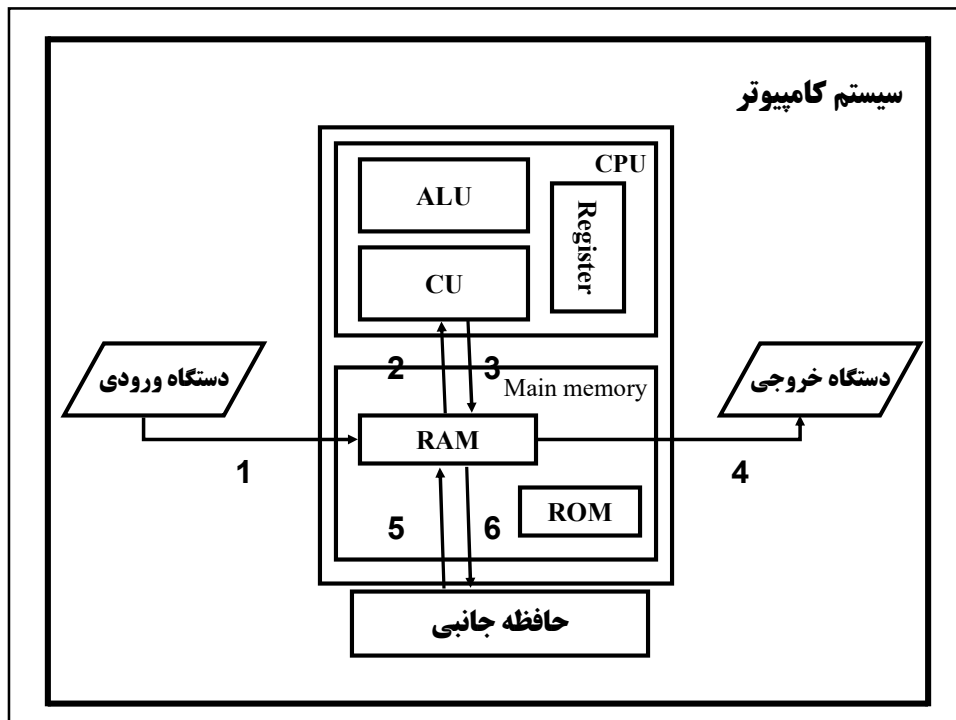
محاسبات ریاضی، مقایسه ای، مرتب سازی، جستجو و حذف کردن داده ها

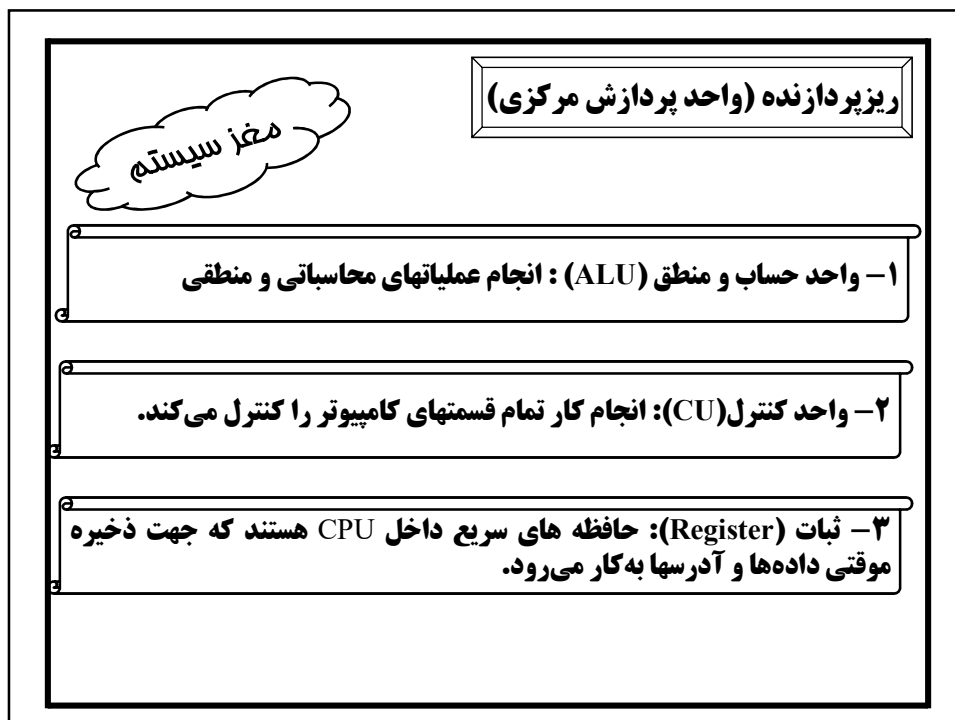
طبقه بندی علوم کامپیوتر

۱- سخت افزار (Hardware): قطعات فیزیکی و قابل لمس یک سیستم کامپیوتری از مدارات الکترونیکی و بخشهای مکانیکی تشکیل شده است. (خازن و مقاومت..)

۲- نرم افزار (Software): مدیریت، هدایت، کنترل و استفاده از سخت افزار بوسیله نرم افزار عملی می شود. مجموعه ای از دستورالعملها که به ترتیب خاصی توسط برنامه نویس نوشته می شود.

۳- میان افزار (Firmware): قطعه ای سخت افزاری است که در آن برنامه های مربوط به تست و راه اندازی کامپیوتر ذخیره شده است (مثل ROM BIOS).

حافظه

قسمتی از کامپیوتر است که داده‌ها و دستورالعملها و نتایج پردازش را به صورت ارقام صفر و یک ذخیره می‌کند.

هر خانه حافظه آدرس مخصوص به خود دارد که منحصر به فرد است.

در هر خانه حافظه می‌توان تنها یک مقدار وارد کرد. بار ریختن مقدار جدید، مقدار قبلی پاک می‌شود.

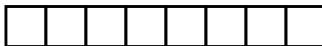
واحدهای حافظه

BIT
Binary digIT

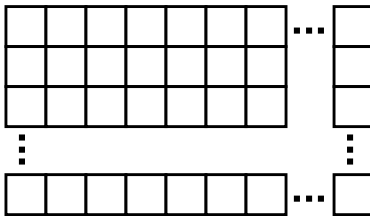
کوچکترین واحد سخت افزاری حافظه است که می‌تواند صفر یا یک (دودویی) را ذخیره کند.

Byte
8 bits

واحد اصلی ذخیره سازی اطلاعات در حافظه است که هشت بیت (یک کاراکتر) را می‌تواند ذخیره کند. کاراکتر: ارقام، حروف الفبا، علائم

Word

کدگذاری ASCII

توسط موسسه ملی استاندارد آمریکا طراحی شده است. برای نشان دادن هر کاراکتر از ۸ بیت استفاده شده است. ($2^8 = ۲۵۶$)

کدگذاری Unicode

برای زبانهای مختلف و انواع فونتها طراحی شده است. برای نشان دادن هر کاراکتر از ۱۶ بیت استفاده شده است. ($2^{16} = ۶۵۵۳۶$)

تقسیم‌بندی حافظه کامپیوتر

حافظه اصلی به دو دسته حافظه RAM و حافظه ROM تقسیم می‌شود.

۱- Random Access Memory (RAM):

- ✓ سرعت دستیابی به این حافظه زیاد است.
- ✓ حافظه‌ای ناپایدار است که با قطع جریان برق اطلاعات آن پاک می‌شود.
- ✓ می‌توان اطلاعات آن را پاک کرد و اطلاعات جدیدی جایگزین کرد.
- ✓ فضای محدودی دارد و برای ذخیره موقتی داده‌ها تا زمان پردازش یا انتقال آنها به کار می‌رود.
- ✓ حافظه خواندنی نوشتنی است.
- ✓ هر چه بیشتر باشد، سرعت و کارایی سیستم بالاتر می‌رود.

تقسیم‌بندی حافظه کامپیوتر

حافظه اصلی به دو دسته حافظه RAM و حافظه ROM تقسیم می‌شود.

۲- ROM (Read Only Memory):

- ✓ از جنس نیمه هادی است.
- ✓ حافظه‌ای پایدار است زیرا با قطع جریان برق اطلاعات آن از بین نمی‌رود.
- ✓ کاربر نمی‌تواند اطلاعات آن را پاک کند و یا تغییر دهد.
- ✓ اطلاعات مهمی که توسط شرکت سازنده قرار می‌گیرد.
- ✓ اطلاعات این حافظه برای تست و راه‌اندازی قسمت‌های سخت افزاری کامپیوتر به کار می‌رود.
- ✓ فقط خواندنی است.

حافظه جانبی

- حافظه RAM محدود و موقت است. برای ذخیره دائمی داده‌ها و اطلاعات از حافظه جانبی استفاده می‌شود.
- سرعت دسترسی به داده‌ها در حافظه جانبی کندتر از حافظه اصلی است، پس داده‌ها برای اجرا به حافظه اصلی منتقل می‌شوند.

واحدهای اندازه‌گیری حافظه

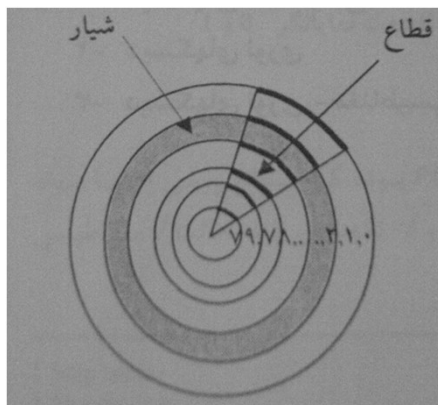
واحد	بایت
کیلوبایت (KB)	۲ ^{۱۰}
مگابایت (MB)	۲ ^{۲۰}
گیگابایت (GB)	۲ ^{۳۰}
ترابایت (TB)	۲ ^{۴۰}
پتابایت (PB)	۲ ^{۵۰}

روشهای دسترسی به اطلاعات

دسترسی ترتیبی
نوار مغناطیسی (جنس پلاستیکی با لایه‌ای از اکسید آهن)

دستیابی مستقیم (تصادفی)
دیسک‌ها

ساختار ذخیره و بازیابی اطلاعات روی دیسکها

- شیار: سطح دیسک به صورت دایره متحدالمرکز است که هر دو دایره هم مرکز مجاور هم تشکیل شیار می دهند.
- قطاع: شیارها را به قسمت های مساوی به نام قطاع تقسیم می کنند.
- سیلندر: شیارهای هم شعاع را در دیسک های مختلف تشکیل سیلندر را می دهند.

انواع دیسکها با توجه به محیط ذخیره و بازیابی اطلاعات

دیسکهای فلاپی
دیسکهای سخت	}	دیسکهای مغناطیسی
(جنس، ظرفیت، سرعت)	○
CD-ROM
WORM
دیسکهای نوری قابل پاک کردن
DVD (ظرفیت ۱۰ برابر CD)	}	دیسکهای نوری
(تابش اشعه لیزر وجود یا عدم وجود حفره ها را تشخیص می دهد. اگر شدت نور بالا باشد (۱) و اگر کم باشد (۰) است)	○
		دیسکهای نوری-مغناطیسی	○

انواع دیسکها با توجه به محیط ذخیره و بازیابی اطلاعات

دیسکهای سخت: به علت سبک بودن و سرعت بالای چرخش این دیسک های آلومینیومی، سرعت دسترسی به آن از فلاپی دیسک ها خیلی بالاتر و در ضمن ظرفیت ذخیره سازی آن خیلی بیشتر از فلاپی دیسک است. ظرفیت یک دیسک سخت معمولی حدود **۲۰۰ GB** تا یک ترابایت است.

CD-ROM: ظرفیت ذخیره سازی حدود **۷۰۰ MB** و قطر $\frac{4}{7}$ اینچ است. امکان پاک کردن و یا تغییر اطلاعات ذخیره شده وجود ندارد. ساختار ذخیره سازی به صورت مارپیچی حدود ۶ کیلومتر است.

WORM: اطلاعات یک بار روی آن نوشته می شود و به دفعات خوانده می شود. امکان پاک کردن و تغییر اطلاعات وجود ندارد.

دیسکهای ویدئویی دیجیتالی (**DVD**): نسل جدید دیسک های نوری است، ظرفیت ذخیره سازی ۱۰ برابر **CD** های معمولی است.

دیسکهای نوری-مغناطیسی: تلفیق تکنولوژیهای نوری و مغناطیسی

دستگاههای
وردی

صفحه کلید (Keyboard)

متداولترین نوع دستگاه ورودی است. متداولترین نوع دستگاه ورودی جهت وارد کردن داده ها و برنامه ها است. دارای حداقل ۱۰۱ کلید می باشد. کلیدها براساس کاربرد به دسته های مختلفی تقسیم می شوند.

ماوس (Mouse)

حرکت گوی پلاستیکی داخل ماوس سبب حرکت اشاره گر ماوس و ارسال کد به برنامه می شود و عملیات مربوطه اجرا می شود. جهت ترسیم اشکال در برنامه های گرافیکی نیز به کار می رود. انواع مختلفی مانند مکانیکی، نوری و بی سیم دارد.

اسکنر (Scanner)

متون و تصاویر را جهت اصلاح یا بایگانی وارد حافظه کامپیوتر نمود.

دیجیتایزر (Digitizer)

از یک قلم الکترونیکی و یک صفحه گرافیکی تشکیل شده است. در طراحی به کمک کامپیوتر جهت انتقال نقشه های موجود به حافظه کامپیوتر و تغییر و اصلاح آنها به کار می رود.

قلم نوری (Light Pen)

از یک قلم حساس به نور و یک صفحه نمایش تشکیل شده و می توانیم اشکالی را مستقیماً بر روی صفحه نمایش ترسیم کنیم.

دسته فرمان (Joystick)

از یک دسته فرمان برای تغییر موقعیت مکان نما بر روی صفحه نمایش به کار می رود در بازیهای کامپیوتری استفاده می شود.

صفحه نمایش لمسی (Touch Screen)

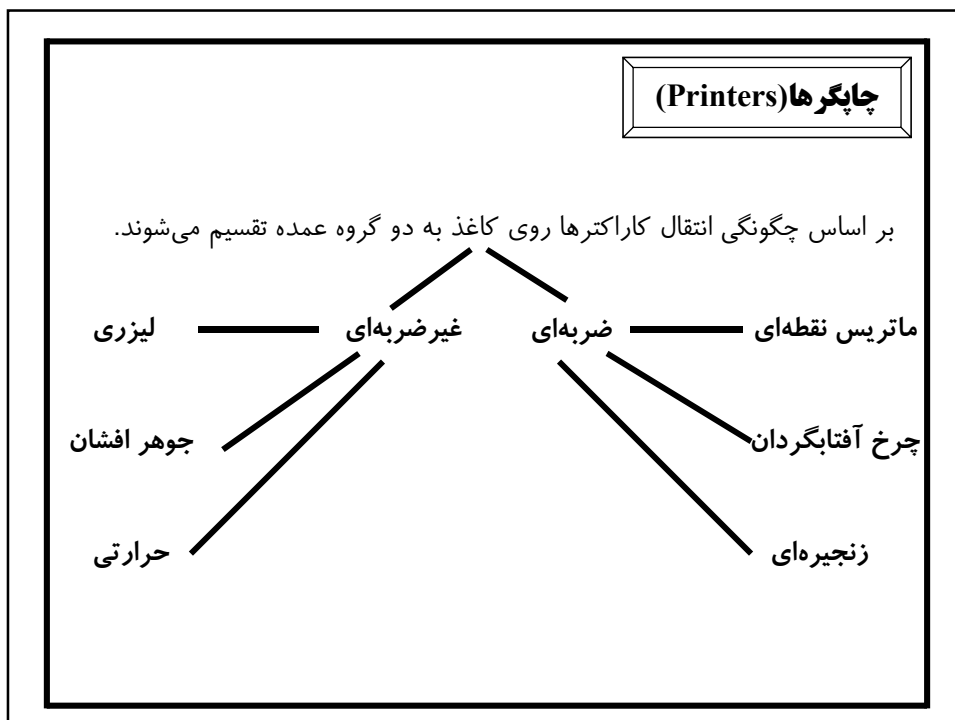
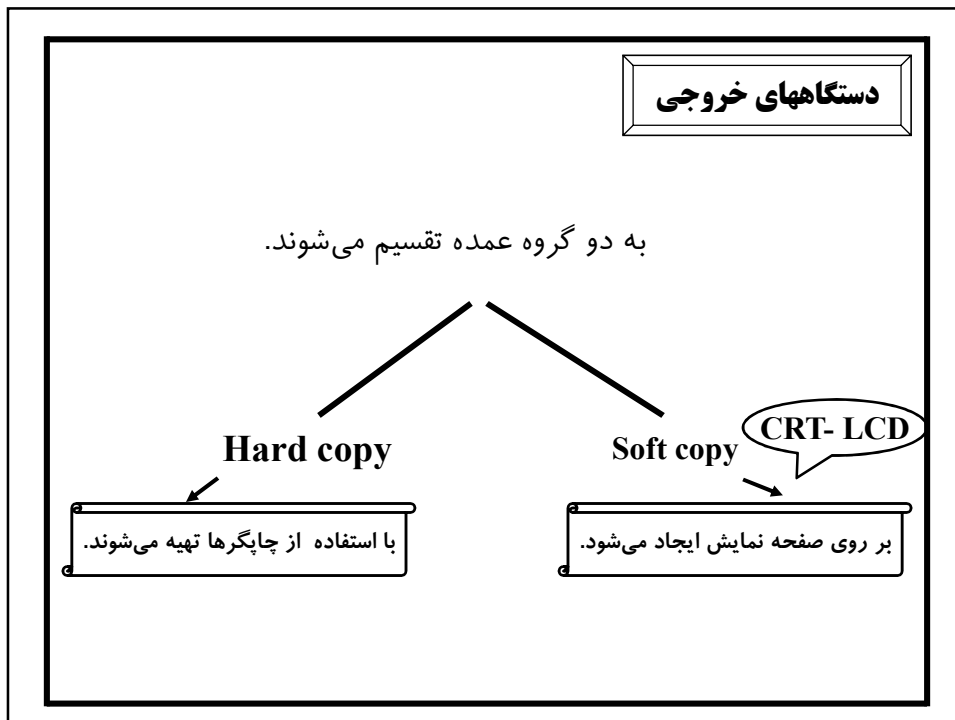
یک صفحه نمایش حساس که حرکت انگشت دست باعث حرکت اشاره گر می شود.

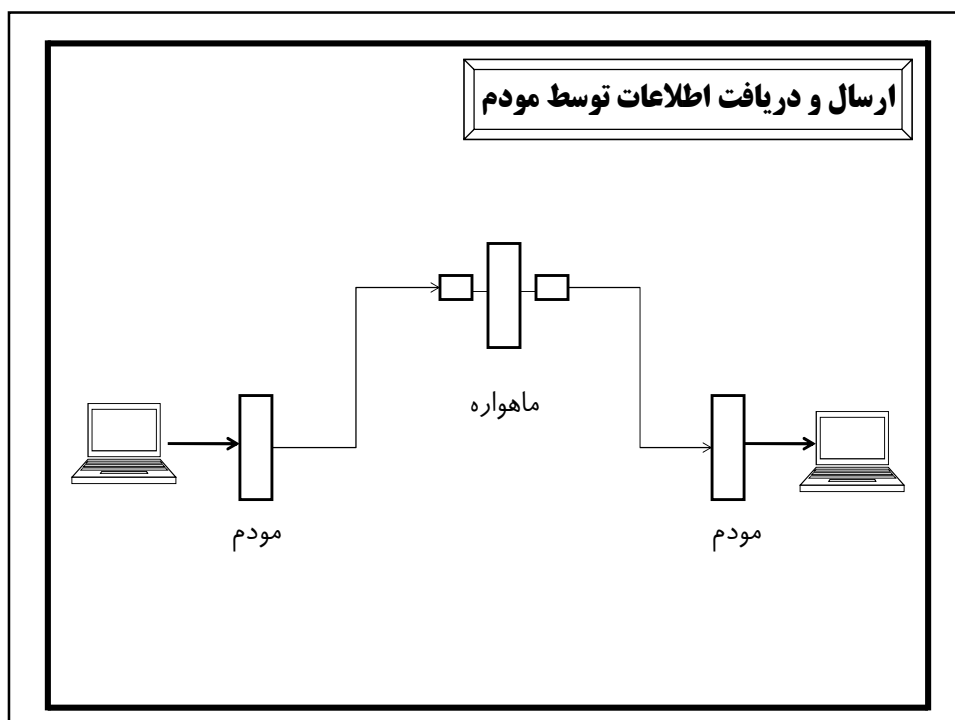
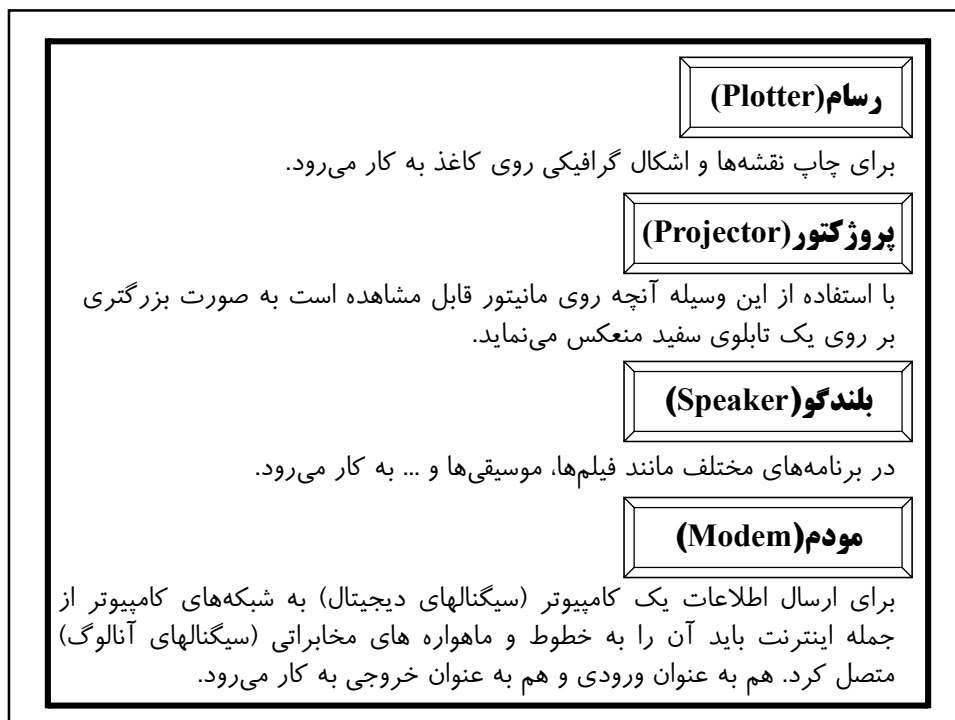
میکروفن

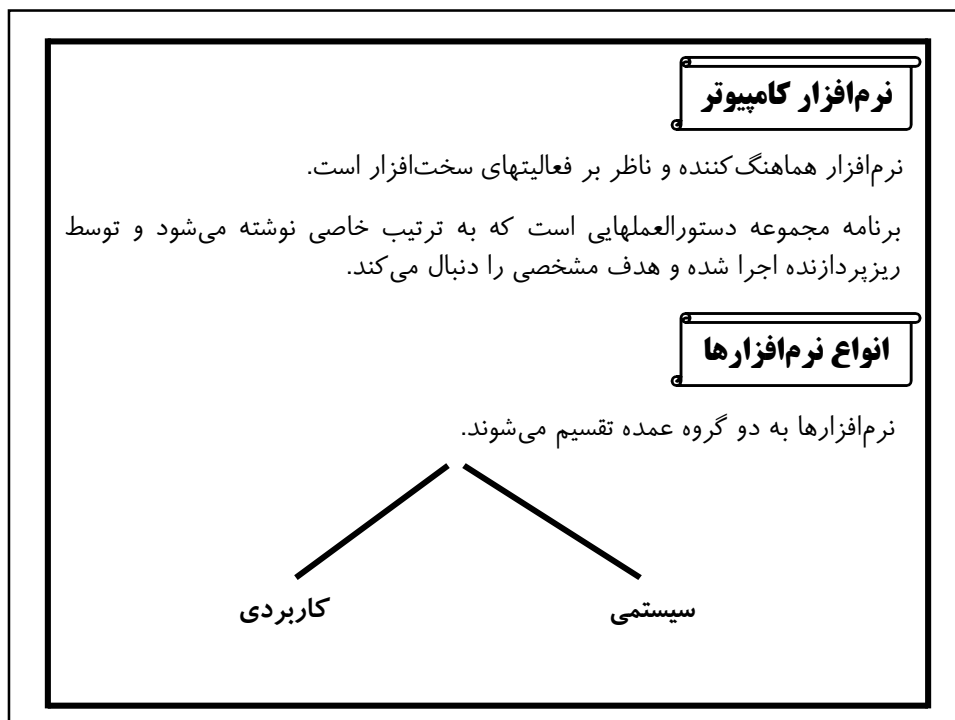
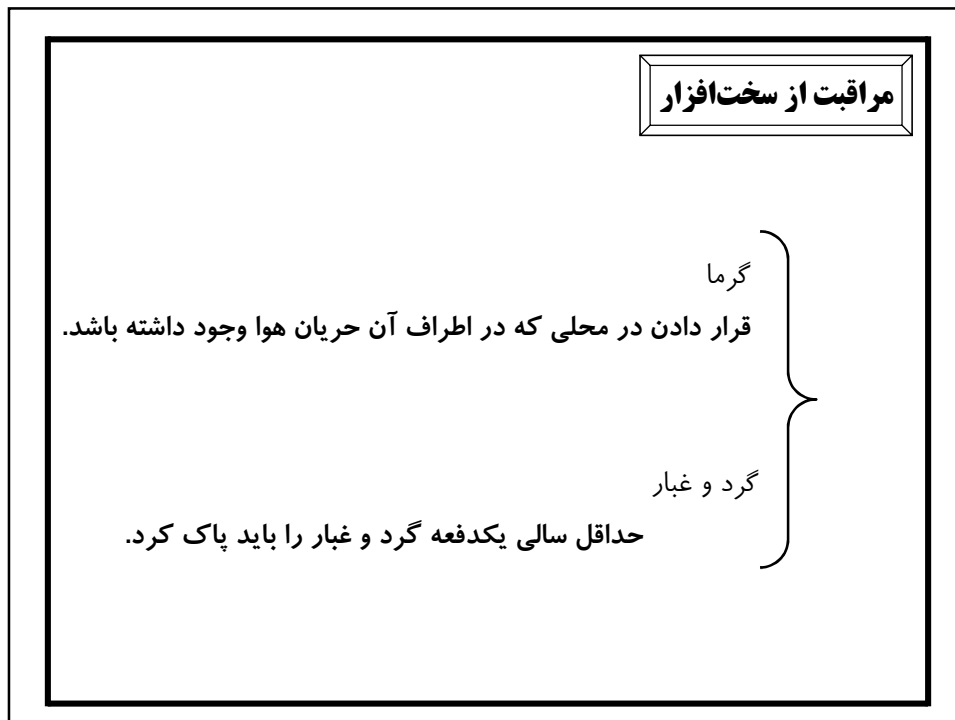
این ابزار ورودی داده های صوتی را به حافظه منتقل می کند.

Track ball

مشابه ماوس است با این تفاوت که گوی آن در بالا است و با کف دست در تمام جهات می چرخد.

نرم افزارهای کاربردی

نرم افزارهای کاربردی توسط کاربران یا شرکتهای خاصی در زمینه های مختلف علمی، مهندسی، تجاری، آموزشی و ... نوشته می شوند و به شش گروه تقسیم می شوند:

- واژه پردازها
- صفحه گسترده
- پایگاه داده ها
- نرم افزارهای انیمیشن و مالتی مدیا
- نرم افزارهای تخصصی
- نرم افزارهای طراحی و گرافیکی

واژه پردازها

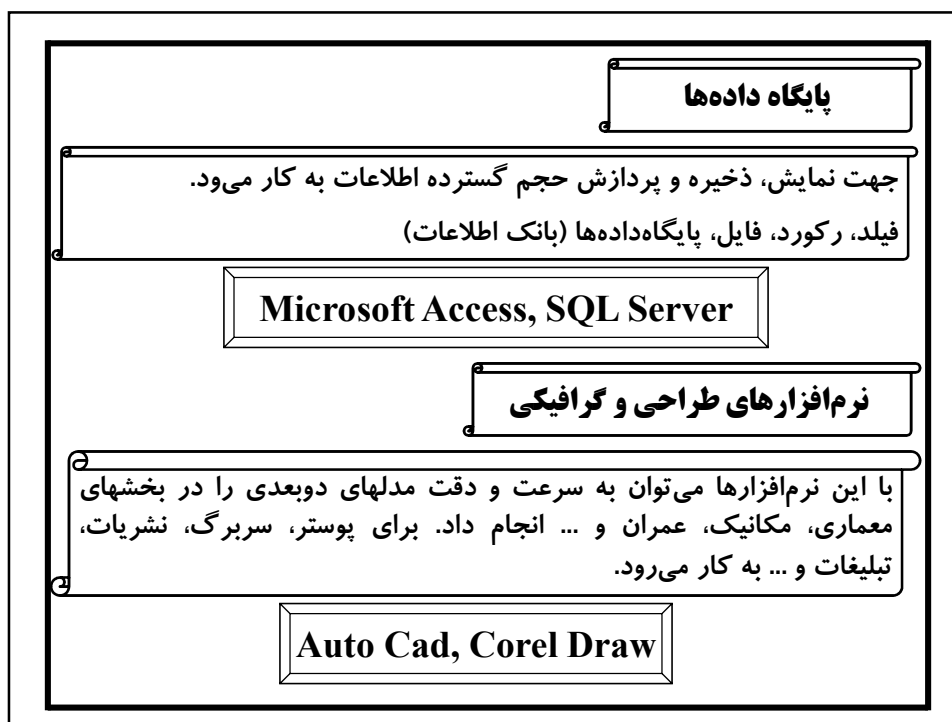
برای نوشتن یک متن، ویرایش آن و پردازش کلمات از واژه پردازها استفاده می شود.

Microsoft Word

صفحه گسترده

جهت پردازش و کار با آمارهای پر حجم، جداول بزرگ، مسائل مربوط به محاسبات و مقایسه های آماری بکار می رود و از فرمولها و نمودارهای مختلف استفاده می کنند. در زمینه حسابداری و تهیه نمودارها در گزارشهای مدیریت کاربرد دارد.

Microsoft Excel

نرم افزارهای سیستمی

نرم افزارهای سیستمی برنامه‌هایی هستند جهت فعال کردن، کنترل کردن و سرویس دادن به کامپیوتر و کاربر بکار می‌روند. این نرم افزارها به چهار دسته تقسیم می‌شوند:

- سیستم عامل
- مترجم‌ها
- نرم افزارهای کمکی
- نرم افزارهای ایمن سازی کامپیوتر

سیستم عامل

اولین و مهمترین نرم افزاری که روی کامپیوتر نصب می‌شود. Windows 98, 2000, xp, vista, Linux وظایف سیستم عامل:

- استفاده از کامپیوتر را ساده می‌کند.
- مدیریت منابع سیستم (ریزپردازنده، حافظه، ورودی-خروجی)
- ایجاد ارتباط بین سخت افزار، سایر نرم افزارها و کاربران

مترجم

ترجمه دستورات به زبان ماشین: کامپایلرها و اسمبلرها

نرم افزارهای کمکی

استفاده از کامپیوتر را ساده تر می‌کند. امکان مدیریت بهتر به کاربران را می‌دهد. برنامه های NC, NU

نرم افزارهای ایمن ساز کامپیوتر

➤ این نرم افزارها برای جلوگیری از تخریب/تغییر داده ها و برنامه ها توسط ویروس(مثل چرنوبیل) به کار می روند.

➤ ویروس یاب ها عمل شناسایی و پاکسازی ویروس ها را انجام می دهند. مانند:

Norton Antivirus ,Toolkit

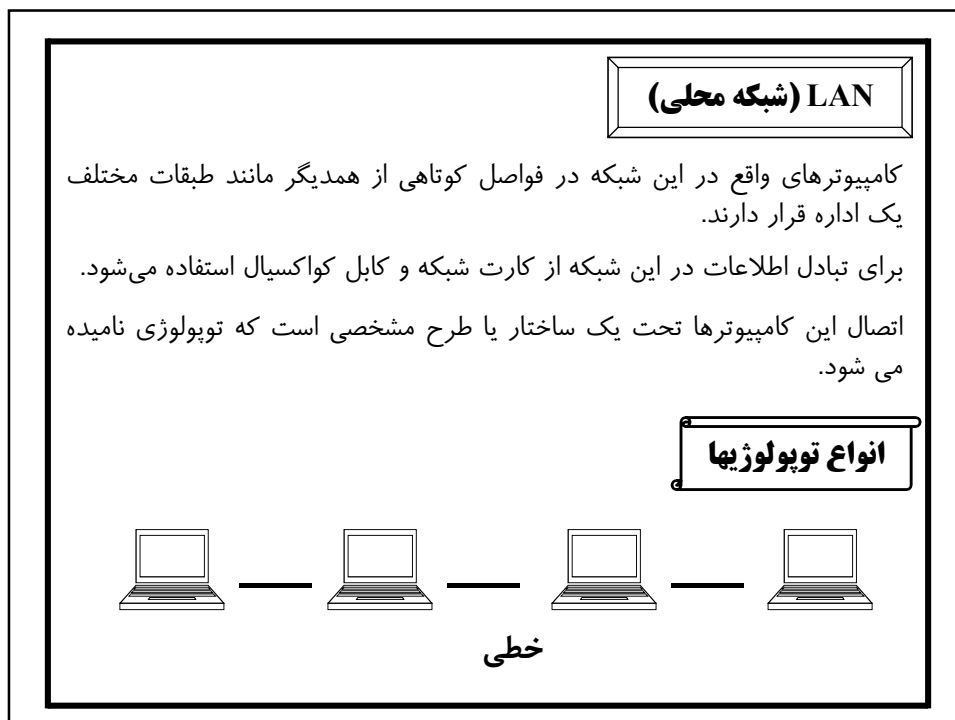
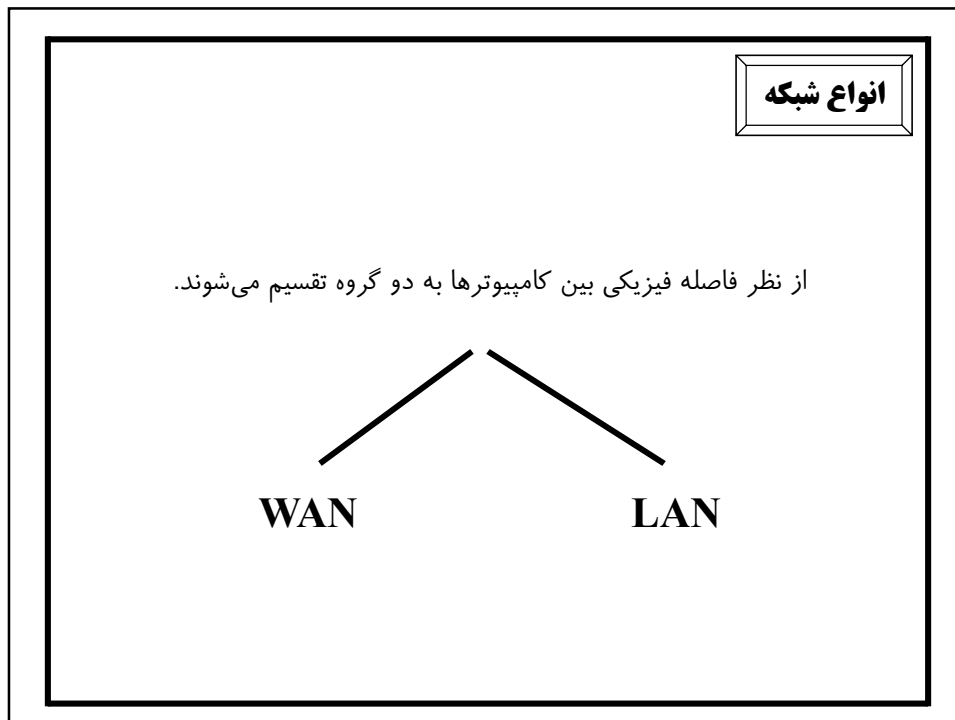
➤ برای جلوگیری از حمله/تغییر/دستکاری نفوذگرها از دیوارهای آتش استفاده می شود.

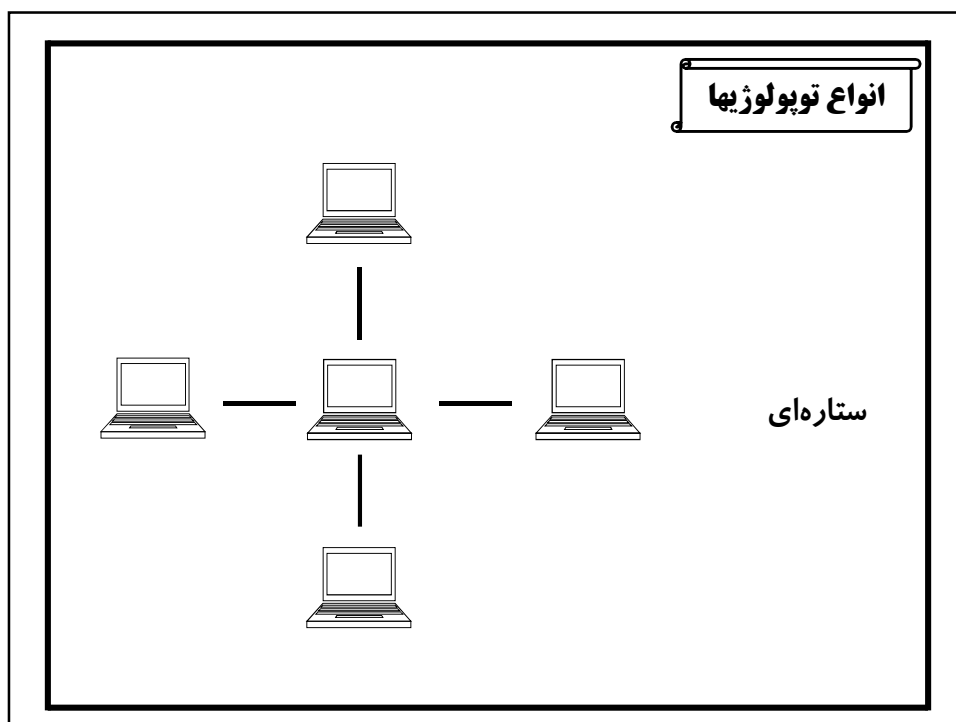
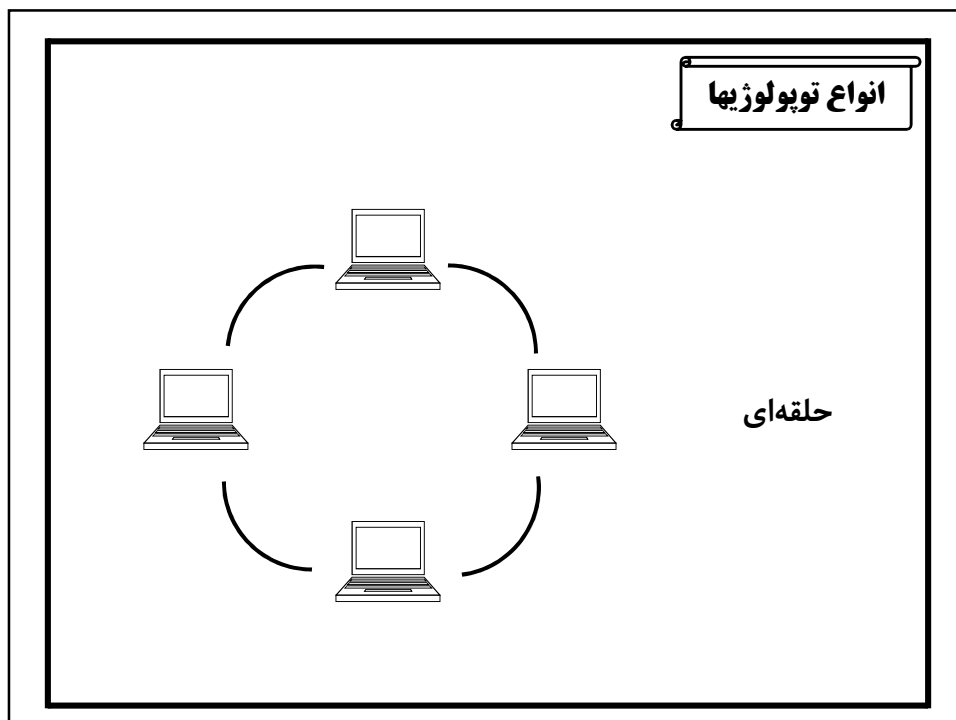
شبکه

با اتصال چند کامپیوتر با یک ساختار یا طرح مشخص کامپیوترهای توانمندی ایجاد می شوند که آنها را شبکه کامپیوتری می نامند.
با استفاده از شبکه های کامپیوتری می توان تبادل داده ها را انجام داد و اطلاعات یا تجهیزات گران قیمت مانند چاپگر را به اشتراک گذاشت.

برای ایجاد شبکه به قسمتهای زیر نیازمندیم:

- ۱- کامپیوتر فرستنده جهت ارسال اطلاعات
 - ۲- کارت شبکه (فواصل کوتاه) یا کارت مودم(فواصل دور) برای تبادل اطلاعات
 - ۳- کانال ارتباطی
- بین دستگاههای مودم از ماهواره های مخابراتی و بین کارت های شبکه از کابل کوآکسیال استفاده می شود.
- ۴- کامپیوتر گیرنده جهت دریافت اطلاعات

WAN (شبکه گسترده)

کامپیوترهای واقع در این شبکه در فواصل زیادی از همدیگر مانند شهرها یا کشورها قرار دارند.

برای تبادل اطلاعات در این شبکه از مودم و ماهواره‌های مخابراتی استفاده می‌شود.

دارای انواع مختلف مانند اینترنت، اینترانت، AOL است که بر مبنای پروتکل‌ها و اتصالات و روش‌های آدرس‌دهی کار می‌کنند.

اینترنت

اینترنت شبکه عظیم و پیچیده‌ای از شبکه‌های کامپیوتری مرتبط را در سطح جهان تشکیل می‌دهد.

اینترنت سرویس‌های متعددی دارد که بر اساس قوانین و استانداردهای خاصی در دسترس قرار می‌گیرد.

سرویس وب به عنوان جالب‌ترین و محبوب‌ترین سرویس اینترنت روشی برای دستیابی به اطلاعات روی اینترنت است.

اطلاعات روی تقریباً یک میلیارد کامپیوتر در جهان به اشتراک گذاشته شده است.

پروتکلی که وب در شبکه اینترنت برای ارائه اطلاعات استفاده می‌کند **http** نام دارد. و پروتکل **SMTP** برای ارسال و دریافت **email** استفاده می‌شود.

مرورگرها مانند **Internet Explorer** و **Netscape** برای در اختیار قرار دادن اطلاعات به کار می‌رود.

موتورهای جستجو مانند **Google** برای پیدا کردن اطلاعات در وب سایتها به کار می‌رود. در وب بیش از ۵۰ میلیارد صفحه اطلاعات قابل دسترسی است.

مينا

$10 \Rightarrow p$

$\mu\gamma$	p					
p	1λ	p				
1γ	1λ	q	p			
1ϕ	\circ	λ	κ	p		
1		1	\circ	p	p	
			\circ	p	1	

$(\mu\gamma)_{10} = (100101)_p$

مينا

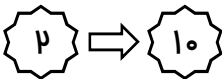
$10 \Rightarrow p$

$(\mu\gamma)_{10} = (?)_p$

64	32	16	8	4	2	1
0	1	0	0	1	0	1

$\mu\gamma = \mu p + \kappa + 1$

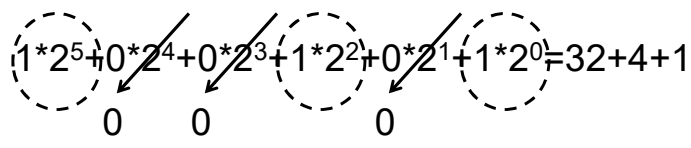
مينا

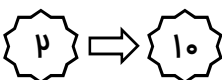
٥ ٤ ٣ ٢ ١ ٠

$(1 \ 0 \ 0 \ 1 \ 0 \ 1)_p = (٣٧)_{10}$

$1 \cdot 2^5 + 0 \cdot 2^4 + 0 \cdot 2^3 + 1 \cdot 2^2 + 0 \cdot 2^1 + 1 \cdot 2^0 = 32 + 4 + 1$

مينا

٣٢ ١٦ ٨ ٤ ٢ ١

$(1 \ 0 \ 0 \ 1 \ 0 \ 1)_p = (٣٧)_{10}$

$1 + 4 + 32 = 37$

مکمل ۲

2's complement

$$(-۳۷)_{10} = (۰۱۱۰۱۱)_p$$

$$(۳۷)_{10} = (۱۰۰۱۰۱)_p$$

$$\begin{array}{r} ۰۱۱۰۱۰ \\ + \quad \quad ۱ \\ \hline ۰۱۱۰۱۱ \end{array}$$

تمام یک ها را به صفر تغییر داده سپس با یک جمع می کنیم.

مکمل ۲

2's complement

$$(-۳۷)_{10} = (۰۱۱۰۱۱)_p$$

$$(۳۷)_{10} = (۱۰۰۱۰۱)_p$$

از سمت راست تا اولین یک را تغییر ندهید، ادامه اعداد را تغییر دهید:
از صفر به یک و از یک به صفر

الگوریتم

الگوریتم: به مجموعه ای از دستورالعملها که مراحل حل یک مساله را با زبان دقیق و جزئیات کافی بیان کرده، دارای ترتیب مراحل و پایان پذیری مشخصی باشد، الگوریتم می گویند.

زبان دقیق: بدون ابهام.

جزئیات کافی: تمام دستورات قابل تفسیر باشند.

ترتیب مراحل: ترتیب دستورات از لحاظ اجرا مهم است.

پایان پذیری: در زمان معین الگوریتم خاتمه یابد.

ویژگیهای الگوریتم

❖ متناهی بودن: تعداد مراحل متناهی (محدود) باشند.

❖ روشن و فاقد ابهام بودن: مراحل اجرا دقیقاً روشن باشند.

❖ مشخص بودن ورودیها: الگوریتم چند ورودی دارد.

❖ مشخص بودن خروجیها: الگوریتم چند خروجی دارد. چه رابطه ای با ورودیها دارد.

❖ موثر بودن: تأثیرگذاری دستورات در برنامه.

دستورالعملهای الگوریتم

- ❖ شروع
- ❖ پایان
- ❖ ورودی
- ❖ خروجی
- ❖ محاسباتی و جایگزینی
- ❖ شرطی
- ❖ حلقه

الگوریتم ۱

الگوریتمی بنویسید که سه نمره یک دانشجو را دریافت کرده، معدل آن را محاسبه کرده و نتیجه را نمایش دهد.

۱- شروع

۲- a, b و c را از ورودی دریافت کن

۳- $avg \leftarrow (a+b+c)/3$

۴- مقدار avg را نمایش بده

۵- پایان

الگوریتم ۲

الگوریتمی بنویسید که شعاع یک کره را دریافت کرده، مساحت و حجم آن را محاسبه کرده و نمایش دهد.

۱- شروع

۲- r را از ورودی دریافت کن

$$s \leftarrow 4 * 3.14 * r * r \quad ۳$$

$$v \leftarrow 4/3 * 3.14 * r * r * r \quad ۴$$

۵- مقدار s و v را نمایش بده

۶- پایان

الگوریتم ۳

الگوریتمی بنویسید که چهار عدد a, b, c, d را دریافت کرده، حاصل عبارت $S = a^3 + b^3 + c^3 + d^3$ را محاسبه کرده و نمایش دهد.

۱- شروع

۲- a, b, c, d را از ورودی دریافت کن

$$S \leftarrow a^3 + b^3 + c^3 + d^3 \quad ۳$$

۴- مقدار s را نمایش بده

۵- پایان

جدول ردیابی

برای ردیابی الگوریتم باید از جدول ردیابی استفاده کرد. در این جدول برای هر متغیر یک ستون در نظر گرفته می شود. ردیابی از ابتدای الگوریتم شروع شده و با در نظر گرفتن مقادیر اولیه متغیرها تا مرحله پایان ادامه داده می شود. مقادیر جدید متغیرها در زمان اجرای الگوریتم در ستون مربوطه نوشته می شود. سپس خروجی نهایی بررسی می شود که درست است یا خیر.

جدول ردیابی الگوریتم زیر را برای سه عدد ۱۸، ۸، ۱۳ ترسیم کرده و خروجی را اعلام کنید. ۱- شروع

۲- a، b و c را از ورودی دریافت کن

$$3- \text{avg} \leftarrow (a+b+c)/3$$

۴- مقدار avg را نمایش بده

۵- پایان

a	b	c	avg
18	8	13	13

الگوریتم ۴

الگوریتمی بنویسید که حقوق ناخالص یک کارمند را دریافت کرده، ۳٪ بیمه، ۴٪ حق مسکن از آن کم کرده، حقوق خالص را به دست نمایش دهد.

۱- شروع

۲- w را از ورودی دریافت کن

$$3- b \leftarrow 3 * w / 100$$

$$4- m \leftarrow 4 * w / 100$$

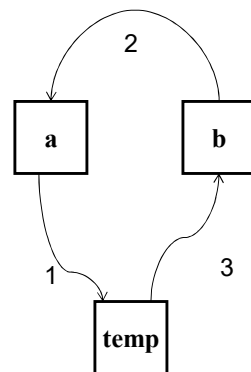
$$5- \text{net} \leftarrow w - (b + m)$$

۶- مقدار net را نمایش بده

۷- پایان

الگوریتم ۵

الگوریتمی بنویسید که دو عدد را دریافت کرده، محتوای آن دو عدد را جابجا کرده و نتیجه را نمایش دهد.

- ۱- شروع
- ۲- a, b را از ورودی دریافت کن
- ۳- $temp \leftarrow a$
- ۴- $a \leftarrow b$
- ۵- $b \leftarrow temp$
- ۵- مقدار a و b را نمایش بده
- ۶- پایان

ساختار کنترل (شرط)

هرگاه در طول الگوریتم نیاز به استفاده از شرط یا شروط داشته باشیم، از اگر استفاده می‌کنیم.

۱- اگر شرط آنگاه دستورات

۲- اگر شرط آنگاه دستورات ۱ در غیر اینصورت دستورات ۲

الگوریتم ۶

الگوریتمی بنویسید که یک عدد دریافت کرده، نشان دهد، مثبت، منفی یا صفر است.

- ۱- شروع
- ۲- a را از ورودی دریافت کن
- ۳- اگر $a < 0$ آنگاه نمایش بده 'a is negative'
- ۴- اگر $a > 0$ آنگاه نمایش بده 'a is positive'
- ۵- اگر $a = 0$ آنگاه نمایش بده 'a is zero'
- ۶- پایان

الگوریتم ۷

الگوریتمی بنویسید که یک عدد دریافت کرده، نشان دهد، زوج است یا فرد.

mod باقیمانده تقسیم

- ۱- شروع
- ۲- a را از ورودی دریافت کن
- ۳- اگر $a \bmod 2 = 0$ آنگاه نمایش بده 'Even'
- در غیر اینصورت نمایش بده 'Odd'
- ۴- پایان

الگوریتم ۸

الگوریتمی بنویسید که دو عدد دریافت کرده، عدد بزرگتر را نمایش دهد.

- ۱- شروع
- ۲- a و b را از ورودی دریافت کن
- ۳- $\max \leftarrow a$
- ۴- اگر $b > \max$ آنگاه $\max \leftarrow b$
- ۵- مقدار \max را نمایش بده
- ۶- پایان

الگوریتم ۹

الگوریتمی بنویسید که سه عدد را دریافت کرده، اگر $a+c > b$ باشد مقدار a و در غیراینصورت مقدار b را نمایش دهد.

- ۱- شروع
- ۲- a و b و c را از ورودی دریافت کن
- ۳- اگر $a+c > b$ آنگاه مقدار a را نمایش بده
در غیراینصورت مقدار b را نمایش بده
- ۴- پایان

الگوریتم ۱۰

الگوریتمی بنویسید که ضرایب یک معادله درجه ۲ را دریافت کرده، ریشه‌های آن را در صورت وجود نمایش دهد.

۱- شروع

۲- a و b و c را از ورودی دریافت کن

۳- $d \leftarrow b^2 - 4 * a * c$

۴- اگر $d \geq 0$ آنگاه

$$x1 \leftarrow (-b - \sqrt{d}) / (2 * a)$$

$$x2 \leftarrow (-b + \sqrt{d}) / (2 * a)$$

$x1$ و $x2$ را نمایش بده

در غیر این صورت نمایش بده 'no root'

۵- پایان

الگوریتم ۱۱

الگوریتمی بنویسید که سه عدد را دریافت کرده، نشان دهد، آیا این سه عدد می‌توانند اضلاع یک مثلث باشند.

۱- شروع

۲- a و b و c را از ورودی دریافت کن

۳- اگر $(a+b) > c$ و $(a+c) > b$ و $(b+c) > a$ آنگاه

نمایش بده 'Yes'

در غیر این صورت نمایش بده 'No'

۴- پایان

الگوریتم ۱۲

الگوریتمی بنویسید که دو عدد به همراه یک عملگر را از ورودی دریافت کرده، عملیات را روی اعداد انجام داده، نتیجه را نمایش دهد.

- ۱- شروع
- ۲- a و b و c را از ورودی دریافت کن
- ۳- اگر $c = '*'$ آنگاه $s \leftarrow a * b$
- ۴- اگر $c = '-'$ آنگاه $s \leftarrow a - b$
- ۵- اگر $c = '/'$ آنگاه $s \leftarrow a / b$
- ۶- اگر $c = '+'$ آنگاه $s \leftarrow a + b$
- ۷- مقدار s را نمایش بده
- ۴- پایان

الگوریتم ۱۳

الگوریتمی بنویسید که سه عدد دریافت کرده، عدد بزرگتر را نمایش دهد.

- ۱- شروع
- ۲- a و b و c را از ورودی دریافت کن
- ۳- $\max \leftarrow a$
- ۴- اگر $b > \max$ آنگاه $\max \leftarrow b$
- ۵- اگر $c > \max$ آنگاه $\max \leftarrow c$
- ۶- \max را نمایش بده
- ۷- پایان

حلقه

❖ هنگامیکه یک یا چند دستورالعمل باید چندین بار اجرا شوند، از حلقه ها استفاده می شود.

❖ حلقه به دو صورت وجود دارد:

۱- شمارشی (تعداد مراحل اجرا مشخص است)

۲- غیرشمارشی (بر اساس یک شرط می باشد)

الگوریتم ۱۴

الگوریتمی بنویسید که مجموع اعداد ۱ تا ۱۰۰ را محاسبه کرده و نمایش دهد.

۱- شروع

۲- $I \leftarrow 1, s \leftarrow 0$

۳- $s \leftarrow s + I$

۴- $I \leftarrow I + 1$

۵- اگر $I \leq 100$ آنگاه برو به مرحله ۳

۶- مقدار s را نمایش بده

۷- پایان

الگوریتم ۱۵

الگوریتمی بنویسید که عدد صحیحی را از ورودی دریافت کرده و فاکتوریل آن را محاسبه کرده و نمایش دهد.

- ۱- شروع
- ۲- n را دریافت کن
- ۳- $f \leftarrow 1, I \leftarrow 1$
- ۴- $f \leftarrow f * I$
- ۵- $I \leftarrow I + 1$
- ۶- اگر $I \leq n$ آنگاه برو به مرحله ۴
- ۷- مقدار f را نمایش بده
- ۸- پایان

الگوریتم ۱۶

الگوریتمی بنویسید که دو عدد صحیح مثبت را از ورودی دریافت کرده و حاصلضرب آن دو را بدون استفاده از عملگر ضرب محاسبه کرده و نمایش دهد.

- ۱- شروع
- ۲- a و b را دریافت کن
- ۳- $s \leftarrow 0, I \leftarrow 1$
- ۴- $s \leftarrow s + a$
- ۵- $I \leftarrow I + 1$
- ۶- اگر $I \leq b$ آنگاه برو به مرحله ۴
- ۷- مقدار s را نمایش بده
- ۸- پایان

الگوریتم ۱۷

الگوریتمی بنویسید که عدد صحیح مثبت n را از ورودی دریافت کرده مجموع سری زیر را محاسبه کرده و نمایش دهد.

$$S = 1 + \frac{1}{2} + \frac{1}{3} + \dots + \frac{1}{n}$$

- ۱- شروع
- ۲- n را دریافت کن
- ۳- $s \leftarrow 0$
- ۴- $I \leftarrow 1$
- ۵- $s \leftarrow s + 1/I$
- ۶- $I \leftarrow I + 1$
- ۷- اگر $I \leq n$ آنگاه برو به مرحله ۵
- ۸- مقدار s را نمایش بده
- ۹- پایان

الگوریتم ۱۸

الگوریتمی بنویسید که مجموع مضارب ۵ کوچکتر از ۱۰۰ را نمایش دهد.

- ۱- شروع
- ۲- $s \leftarrow 0$
- ۳- $I \leftarrow 0$
- ۴- $s \leftarrow s + I$
- ۵- $I \leftarrow I + 5$
- ۶- اگر $I \leq 100$ آنگاه برو به مرحله ۴
- ۷- مقدار s را نمایش بده
- ۸- پایان

الگوریتم ۱۹

الگوریتمی بنویسید که یک عدد را دریافت کرده، مقلوب آن را نمایش دهد. مقلوب عدد ۱۲۳، عدد ۳۲۱ است.

- ۱- شروع
- ۲- n را دریافت کن
- ۳- $m \leftarrow 0$
- ۴- $b \leftarrow n \bmod 10$
- ۵- $m \leftarrow m * 10 + b$
- ۶- $n \leftarrow n \div 10$
- ۷- اگر $n > 0$ آنگاه برو به مرحله ۴
- ۸- مقدار m را نمایش بده
- ۹- پایان

الگوریتم ۲۰

الگوریتمی بنویسید که عدد صحیح مثبت n را از ورودی دریافت کرده مجموع سری زیر را محاسبه کرده و نمایش دهد.

$$S = \frac{1}{2} + \frac{1}{4} + \dots + \frac{1}{n}$$

- ۱- شروع
- ۲- n را دریافت کن
- ۳- $s \leftarrow 0$
- ۴- $I \leftarrow 2$
- ۵- $s \leftarrow s + 1/I$
- ۶- $I \leftarrow I + 2$
- ۷- اگر $I \leq n$ آنگاه برو به مرحله ۵
- ۸- مقدار s را نمایش بده
- ۹- پایان

الگوریتم ۲۱

الگوریتمی بنویسید که عدد صحیح مثبت n را از ورودی دریافت کرده مجموع سری زیر را محاسبه کرده و نمایش دهد.

$$S = 1 - \frac{1}{3} + \frac{1}{5} - \dots + \frac{1}{n}$$

- ۱- شروع
- ۲- n را دریافت کن
- ۳- $s \leftarrow 0$
- ۴- $k \leftarrow 1, I \leftarrow 1$
- ۵- $s \leftarrow s + k/I$
- ۶- $I \leftarrow I + 2$
- ۷- $k = k * (-1)$
- ۸- اگر $I \leq n$ آنگاه برو به مرحله ۵
- ۹- مقدار s را نمایش بده
- ۱۰- پایان

الگوریتم ۲۲

الگوریتمی بنویسید که دو عدد دریافت کرده، خارج قسمت و باقیمانده صحیح تقسیم را بدون استفاده از عمل تقسیم نمایش دهید.

- ۱- شروع
- ۲- a و b را دریافت کن
- ۳- $q \leftarrow 0$
- ۴- $a \leftarrow a - b$
- ۵- $q \leftarrow q + 1$
- ۶- اگر $a > b$ آنگاه برو به مرحله ۴
- ۷- a و q را نمایش بده
- ۸- پایان

تمرین

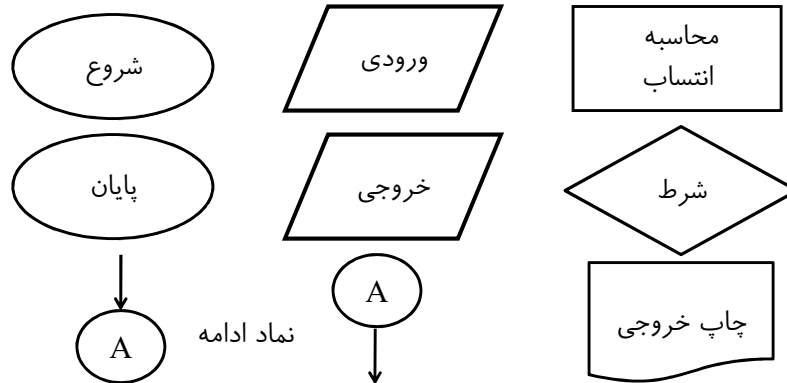
الگوریتمی بنویسید که

- ❖ عددی را از ورودی دریافت کرده، قدر مطلق آن را نمایش دهد.
- ❖ عددی را از ورودی دریافت کرده، بخشپذیری آن بر ۳ و ۵ را بررسی نماید.
- ❖ دو عدد را دریافت کرده و بدون استفاده از متغیر کمکی تعویض نماید.
- ❖ یک عدد بین ۱ تا ۷ دریافت کرده معادل روز هفته را نمایش دهد.
- ❖ دو عدد را دریافت کرده، اعلام کند آیا این دو عدد متوالی هستند یا خیر؟
- ❖ دو عدد را دریافت کرده، اعداد مابین این دو عدد را نمایش دهد. $a < b$
- ❖ مضارب ۷ بین ۱ تا ۱۰۰ را نمایش دهد.
- ❖ اعداد فرد کوچکتر از ۲۰ را چاپ کند.
- ❖ ۱۰۰ عدد را دریافت کرده، میانگین آن‌ها را محاسبه کرده و نمایش دهد.
- ❖ نمره دانشجویی را از ورودی دریافت کرده، با توجه به مقدار نمره یکی از خروجی های زیر را نمایش دهد.

Grade	output
17 - 20	A
14 - 17	B
12 - 14	C
10 - 12	D
0 - 10	F

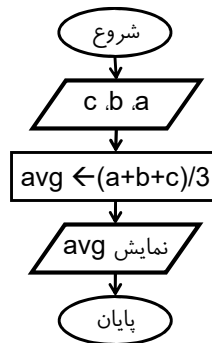
فلوچارت

فلوچارت: فلوچارت، ساده ترین و واضح ترین روش تصویری بیان الگوریتم است. از نمادهای خاصی (اشکال هندسی) برای نمایش مراحل اجرای الگوریتم استفاده می شود. هر عملی با یک نماد نشان داده می شود.

فلوچارت ۱

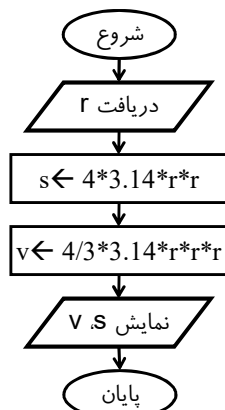
فلوچارتی بنویسید که سه نمره یک دانشجو را دریافت کرده، معدل آن را محاسبه کرده و نتیجه را نمایش دهد.

- ۱- شروع
- ۲- a, b و c را از ورودی دریافت کن
- ۳- $avg \leftarrow (a+b+c)/3$
- ۴- مقدار avg را نمایش بده
- ۵- پایان

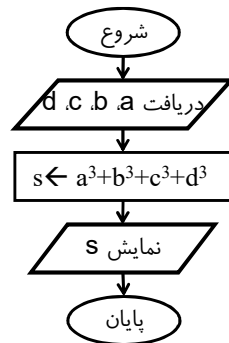
فلوچارت ۲

فلوچارتی بنویسید که شعاع یک کره را دریافت کرده، مساحت و حجم آن را محاسبه کرده و نمایش دهد.

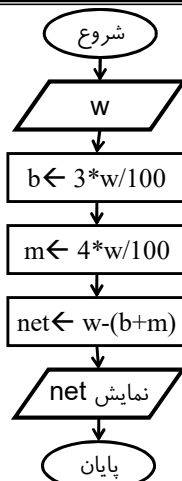
فلوچارت ۳

فلوچارتی بنویسید بنویسید که چهار عدد a, b, c, d را دریافت کرده، حاصل عبارت $S = a^3 + b^3 + c^3 + d^3$ را محاسبه کرده و نمایش دهد.

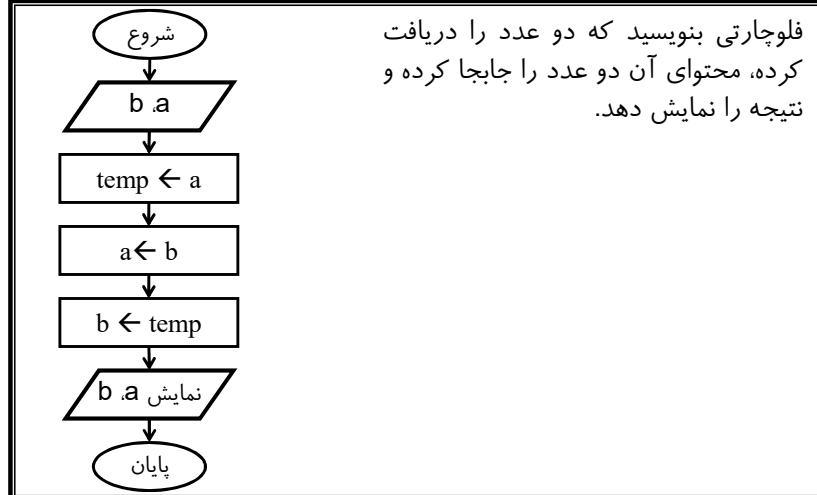

فلوچارت ۴

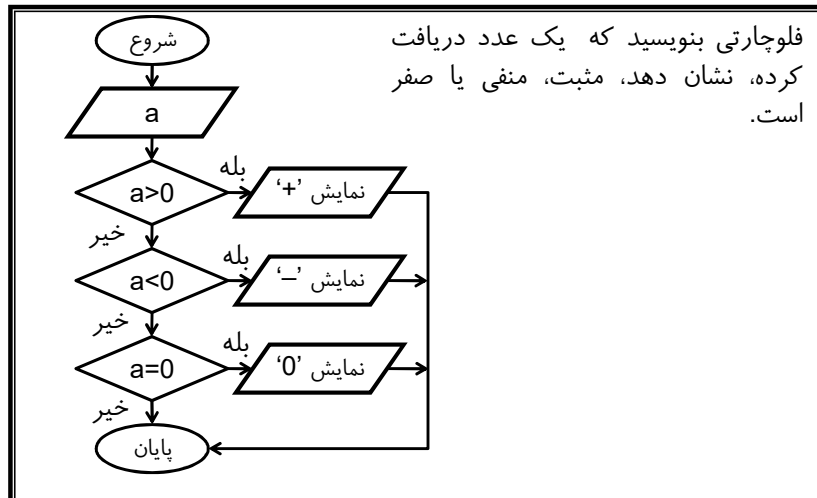
فلوچارتی بنویسید که حقوق ناخالص یک کارمند را دریافت کرده، ۳٪ بیمه، ۴٪ حق مسکن از آن کم کرده، حقوق خالص را به دست آورید.

فلوچارت ۵

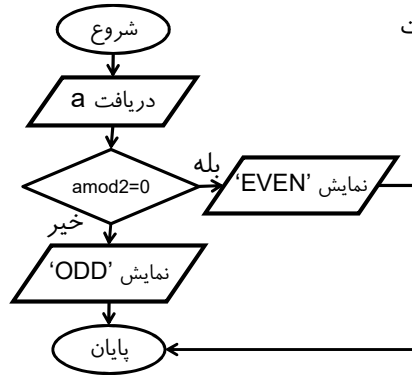

فلوچارت ۶

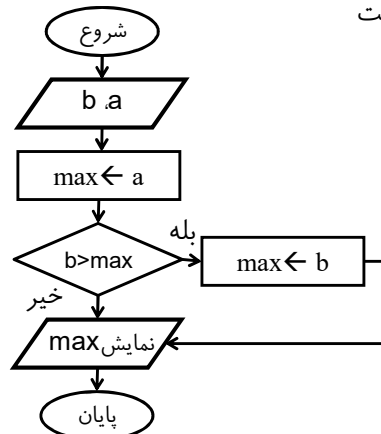
فلوچارت ۷

فلوچارتی بنویسید که یک عدد دریافت کرده، نشان دهد، زوج است یا فرد.

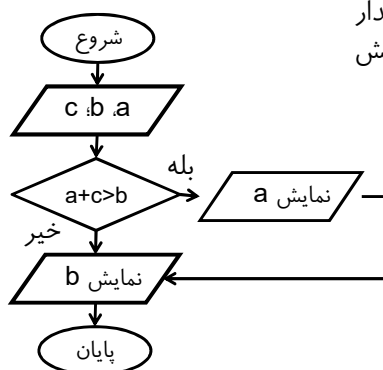
فلوچارت ۸

فلوچارتی بنویسید که دو عدد دریافت کرده، عدد بزرگتر را نمایش دهد.

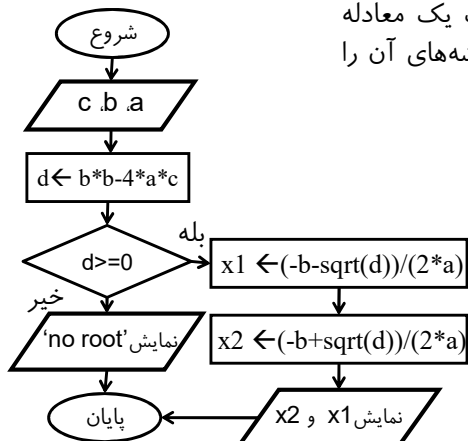
فلوچارت ۹

فلوچارتی بنویسید که سه عدد را دریافت کرده، اگر $a+c > b$ باشد مقدار a و در غیراینصورت مقدار b را نمایش دهد.

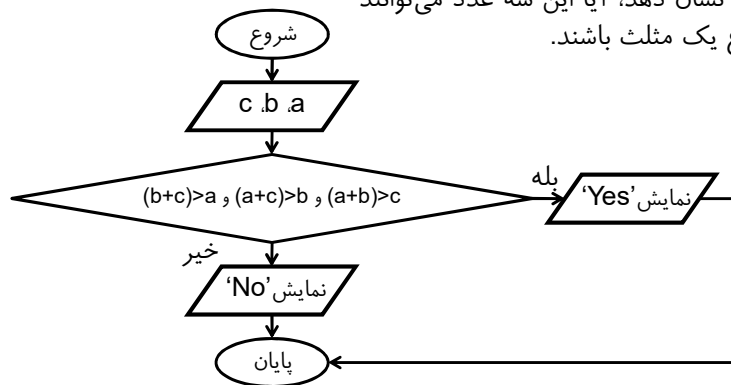
فلوچارت ۱۰

فلوچارتی بنویسید که ضرایب یک معادله درجه ۲ را دریافت کرده، ریشه‌های آن را در صورت وجود نمایش دهد.

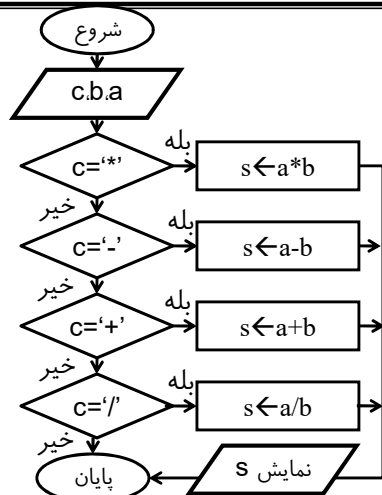
فلوچارت ۱۱

فلوچارتی بنویسید که سه عدد دریافت کرده، نشان دهد، آیا این سه عدد می‌توانند اضلاع یک مثلث باشند.

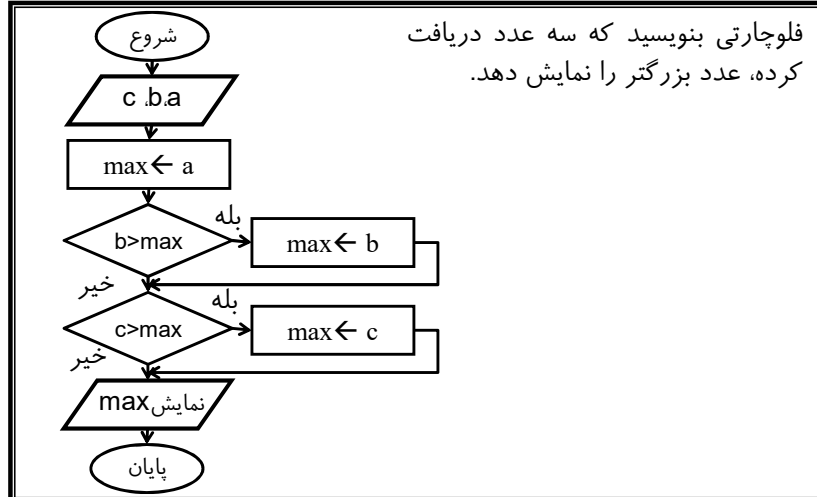
فلوچارت ۱۲

فلوچارتی بنویسید که دو عدد به همراه یک عملگر را از ورودی دریافت کرده، عملیات را روی اعداد انجام داده، نتیجه را نمایش دهد.

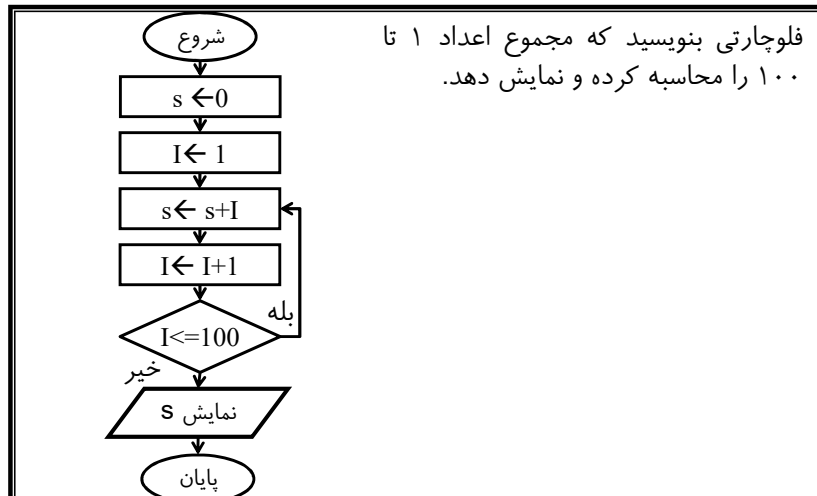
فلوچارت ۱۳

فلوچارتی بنویسید که سه عدد دریافت کرده، عدد بزرگتر را نمایش دهد.

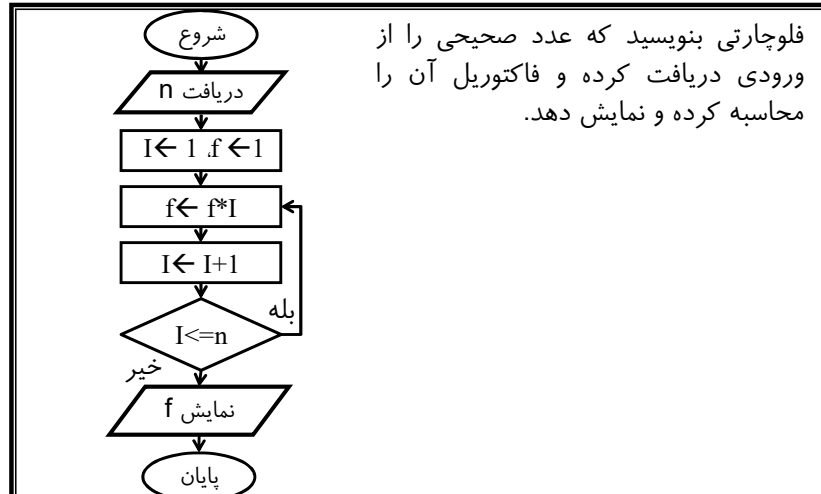

فلوچارت ۱۴

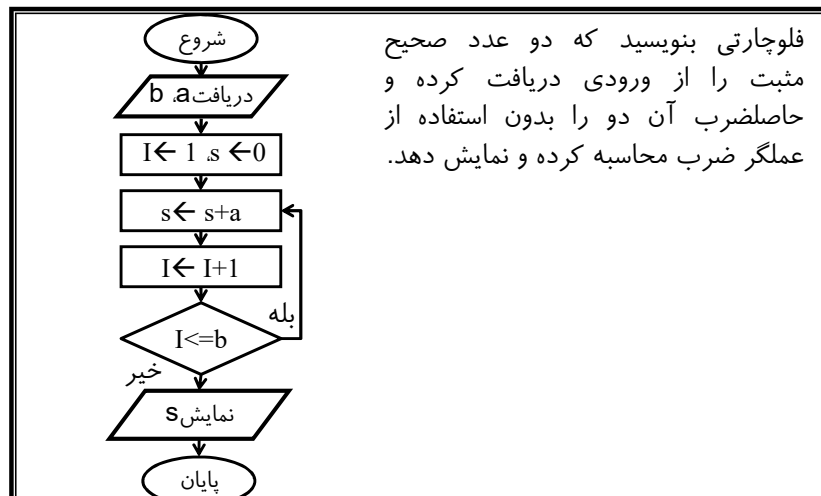
فلوچارتی بنویسید که مجموع اعداد ۱ تا ۱۰۰ را محاسبه کرده و نمایش دهد.

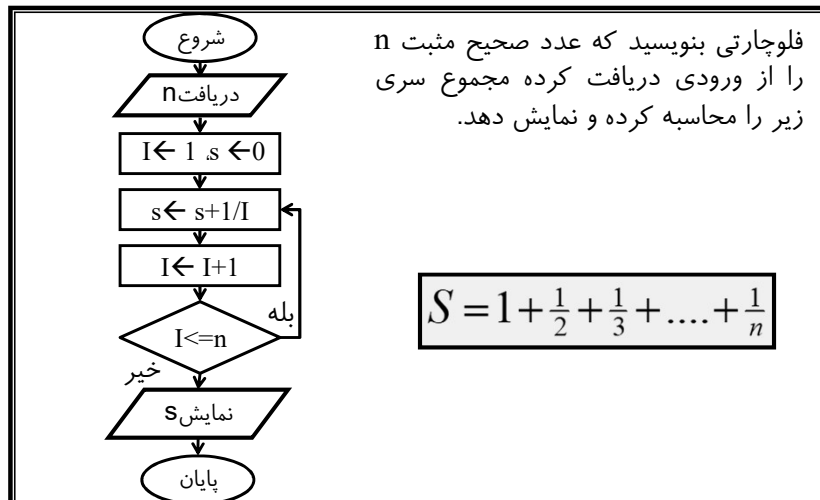
فلوچارت ۱۵

فلوچارت ۱۶

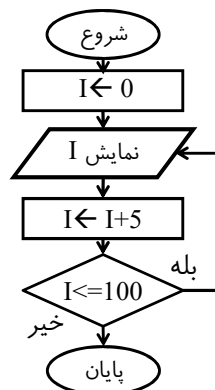

فلوچارت ۱۷

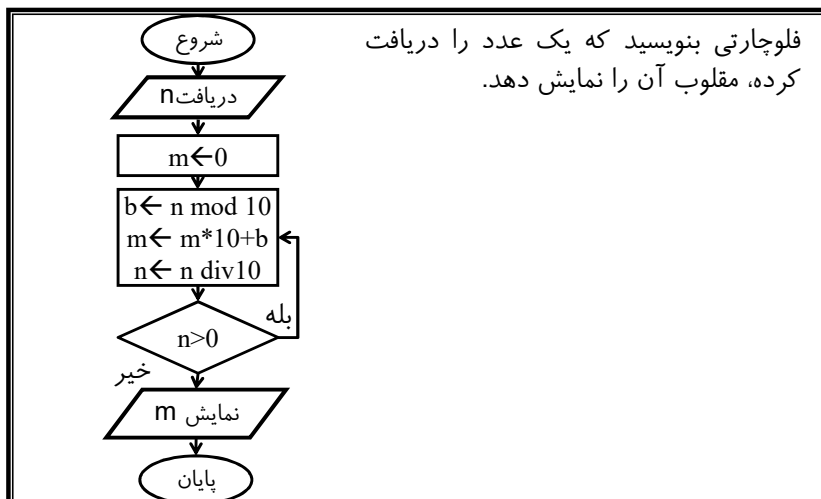

فلوچارت ۱۸

فلوچارتی بنویسید که مضارب ۵ کوچکتر از ۱۰۰ را نمایش دهد.

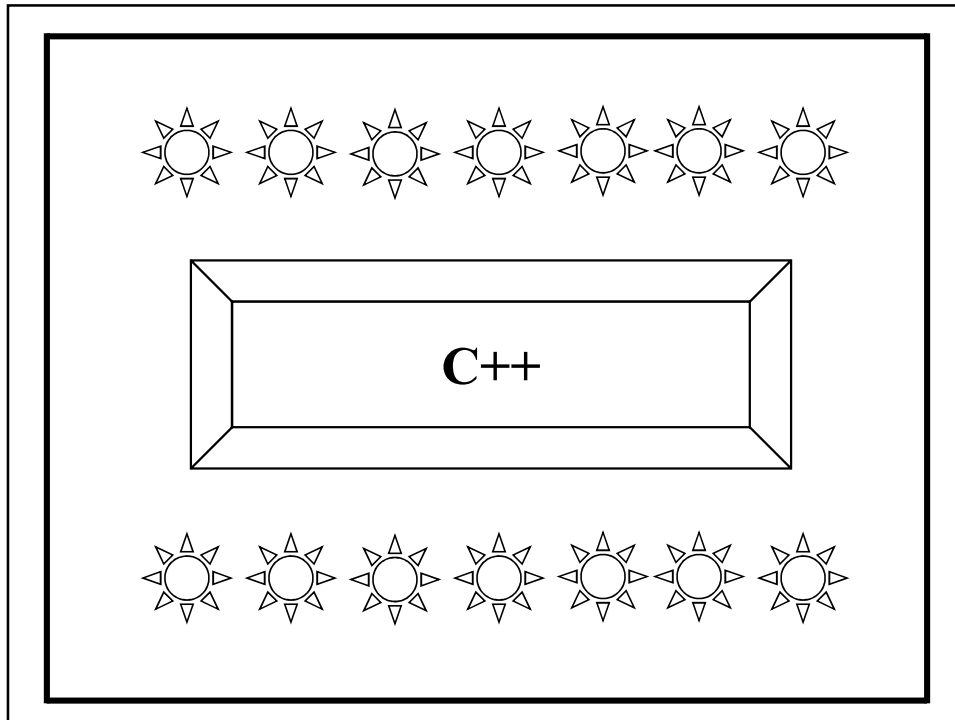
فلوچارت ۱۹

تمرین

- فلوچارتی رسم کنید که
- ❖ عددی را از ورودی دریافت کرده، قدر مطلق آن را نمایش دهد.
 - ❖ عددی را از ورودی دریافت کرده، بخشپذیری آن بر ۳ و ۵ را بررسی نماید.
 - ❖ دو عدد را دریافت کرده و بدون استفاده از متغیر کمکی تعویض نماید.
 - ❖ یک عدد بین ۱ تا ۷ دریافت کرده معادل روز هفته را نمایش دهد.
 - ❖ دو عدد را دریافت کرده، اعلام کند آیا این دو عدد متوالی هستند یا خیر؟
 - ❖ دو عدد را دریافت کرده، اعداد مابین این دو عدد را نمایش دهد. $a < b$
 - ❖ مضارب ۷ بین ۱ تا ۱۰۰ را نمایش دهد.
 - ❖ اعداد فرد کوچکتر از ۲۰ را چاپ کند.
 - ❖ ۱۰۰ عدد را دریافت کرده، میانگین آن‌ها را محاسبه کرده و نمایش دهد.
 - ❖ نمره دانشجویی را از ورودی دریافت کرده، با توجه به مقدار نمره یکی از خروجی‌های زیر را نمایش دهد.

Grade	output
17 - 20	A
14 - 17	B
12 - 14	C
10 - 12	D
0 - 10	F

یک برنامه ساده

```
#include "stdafx.h"
#include <iostream>
using namespace std;

int main()
{
    cout<<"Hello C++";
    return 0;
}
```

یک برنامه ساده

```
/*
A simple program.
This program contains all of the
basic elements
*/

#include "stdafx.h"
#include <iostream>
using namespace std;

int main()
//main is where program execution begins.
{
cout<<"Hello C++";
return 0;
}
```

یک برنامه ساده

```
/*
A simple program.
This program contains all of the
basic elements
*/

#include "stdafx.h"
#include <iostream>
#include <conio.h>
using namespace std;

int main()
//main is where program execution begins.
{
cout<<"Hello C++";
getch();
return 0;
}
```


توضیح Comment

۱- Multiline comment: توضیحات چند خطی نامیده می‌شوند که با یک `/*` شروع و با `*/` به پایان می‌رسد.

۲- Single-line comment: توضیح یک خطی نامیده می‌شود که با `//` شروع شده و در همان خط پایان می‌یابد.

محتویات توضیح توسط کامپایلر نادیده گرفته می‌شود.

main()

- ۱- همه برنامه‌ها در `C++` ترکیبی از یک یا چند تابع می‌باشند.
- ۲- تنها تابعی که تمام برنامه‌ها دارند تابع `main` می‌باشد.
- ۳- `main` جایی است که اجرای برنامه از آنجا شروع می‌شود.

header files

- ۱- زبان `C++` چندین فایل تعریف می‌کند که فایل‌های سرآمد یا `header files` می‌گویند.
- ۲- هر فایل سرآمد شامل اطلاعاتی است که برای برنامه ضروری می‌باشند.
- ۳- `iostream` برای پشتیبانی از سیستم ورودی و خروجی می‌باشد. برای استفاده از `cout` از این فایل سرآمد استفاده می‌شود. محتویات فایل `iostream.h` به برنامه اضافه می‌شود.
- ۴- `conio.h` برای استفاده از تابع `getch` مورد نیاز می‌باشد.

cout

یک شناسه از پیش تعریف شده است که مخفف console output می باشد و برای نمایش روی صفحه نمایش به کار می رود.
 ✓ انتهای تمام دستورات در C++ به سمی کولون (;) ختم می شود.

stdafx.h

یک precompiled header file است که شامل فایل های پیش نیاز پروژه های C++ در محیط visual c++ است.

getch()

این تابع باعث می شود تا زمانیکه از ورودی کاراکتری دریافت نشده است اجرای برنامه متوقف گردد.

return 0

با این دستور تابع main پایان می یابد و مقدار صفر به پروسه فراخواننده main که معمولا سیستم عامل است بازگردانده می شود.

مقدار صفر نشان دهنده آن است که برنامه به طور عادی پایان یافته است. مقادیر دیگر نشان دهنده آن است که برنامه به علت خطایی پایان یافته است. return یکی از کلیدواژه های C++ می باشد که برای بازگرداندن مقداری از یک تابع به کار می رود.

using namespace std

حوزه نام std بصورت عمومی تعریف می شود. در صورتی که این عبارت استفاده نشود باید قبل از تمام دستورات ورودی و خروجی std:: اضافه گردد.

دومین برنامه ساده

```
#include "stdafx.h"
#include <iostream>
#include <conio.h>

using namespace std;
int main()
{
    int num;
    num=99;
    cout<<"The value is:";
    cout<<num;
    getch();
    return 0;
}
```

تعریف متغیر

- متغیر محل نامگذاری شده‌ای از حافظه است که می‌توان مقداری در آن قرار داد.
- محتوای یک متغیر قابل تغییر است و ثابت نیست.
- برای تعریف متغیر ابتدا نوع متغیر و سپس نام دلخواهی برای آن تعیین می‌کنیم.

type variable;

- با علامت = مقدار ۹۹ را داخل متغیر num قرار داده می‌شود.
- می‌توان چند متغیر را همزمان تعریف نمود.

int a,b;

نوع داده‌های اصلی

کلمه کلیدی	دامنه	شرح
bool	مقدار درست یا نادرست	false و true
char	۱۲۷ تا ۱۲۸-	کاراکترهای ۸ بیتی 'A'
int	۳۲۷۶۷ تا ۳۲۷۶۸-	عدد صحیح
float	۳۸+۴/۳E تا ۳۸-۴/۳E	مقدار اعشاری
double	۳۰۸+۷/۱E تا ۳۰۸-۷/۱E	مقدار اعشاری با دقت مضاعف
void	اعمال نمی‌شود	بیانگر یک عبارت بدون مقدار
wchar_t	۰ تا ۶۵۵۳۵	کاراکترهای عریض (زبان چینی)

سومین برنامه ساده

```
#include "stdafx.h"
#include <iostream>
#include <conio.h>

using namespace std;
int main()
{
    cout<<"First line\n";
    cout<<"Second line.\n";
    cout<<"Third line.\n";
    getch();
    return 0;
}
```

کاراکتر خط جدید

(newline)

خروجی برنامه

First line.
Second line.
Third line.

سومین برنامه ساده

```
#include "stdafx.h"
#include <iostream>
#include <conio.h>

using namespace std;
int main()
{
    cout<<"One\nTwo\nThree";
    getch();
    return 0;
}
```

خروجی برنامه

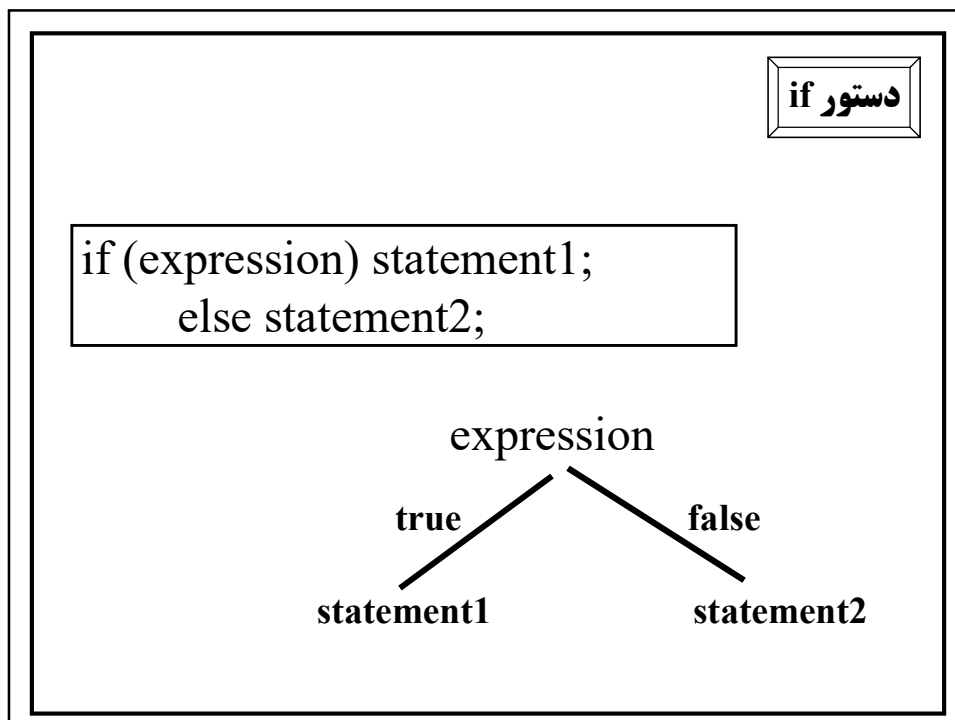
One
Two
Three

دریافت اطلاعات از کاربر

```
#include "stdafx.h"
#include <iostream>
#include <conio.h>

using namespace std;
int main()
{
    int a,b;
    <cin>>a>>b;
    cout<<"The value a is:"<<a<<"\n";
    cout<<"The value b is:"<<b<<"\n";
    getch();
    return 0;
}
```

به جای "\n"
می توان از
endl استفاده
کرد.

استفاده از if

```
#include "stdafx.h"  
#include <iostream>  
#include <conio.h>  
  
using namespace std;  
int main()  
{  
    float num1,num2;  
    int choice;  
    cout<<"Enter values:";  
    cin>> num1>>num2>>choice;  
    if (choice==1) cout<<num1+num2;  
    if (choice==2) cout<<num1-num2;  
    getch();  
    return 0;  
}
```

```

#include "stdafx.h"
#include <iostream>
#include <conio.h>

using namespace std;
int main()
{
float num1,num2;
int choice;
cout<<"Enter values:";
cin>> num1>>num2>>choice;
if (choice==1) cout<<num1+num2;
else cout<<num1-num2;
getch();
return 0;
}

```

استفاده از else

```

#include "stdafx.h"
#include <iostream>
#include <conio.h>

using namespace std;
int main()
{
float num1,num2;
int choice;
cout<<"Enter values:";
cin>>choice;
if (choice==1) {
cin>> num1>>num2;
cout<<num1+num2;
}
getch();
return 0;
}

```

استفاده از بلوک کد

بزرگترین و کوچکترین عدد

```
#include "stdafx.h"
#include <iostream>

using namespace std;

int main()
{
    cout<<"Minimum int, Maximum int\n";
    cout<<INT_MIN<<" , "<<INT_MAX <<"\n";
    cout<<"unsigned int \n"<<UINT_MAX <<"\n";
    system("pause");
    return 0;
}
```

به جای System("pause")
استفاده شده است. getch()

Output

```
Minimum int, Maximum int
-2147483648, 2147483647
unsigned int
4294967295
Press any key to continue . . .
```

زوج / فرد

```
#include "stdafx.h"
#include <iostream>

using namespace std;
int main()
{
    int num;
    cout<<"Enter a number:";
    cin>>num;
    if (num%2==0)
        cout<<"The number is even.";
    else
        cout<<"The number is odd.";
    system("pause");
    return 0;
}
```

Output

```
Enter a number:11
The number is odd.Press any key to continue . . .
```


دو عدد و یک عملگر

```
#include "stdafx.h"
#include <iostream>

using namespace std;
int main(){
    float a,b;
    char op;
    cout<<"Enter numbers:\n";
    cin>> a >> b;
    cout<<"Enter operation:\n";
    cin>>op;
    if(op=='+')
        cout<<a + b;
    if(op=='-')
        cout<<a - b;
    if(op=='*')
        cout<<a * b;
    if(op=='/')
        cout<<a / b;
    system("pause");
    return 0;}

```

Output
 Enter numbers:
 6
 4
 Enter operation:
 /
 1.5Press any key to continue ...

عملگر sizeof

از عملگرهای یکتائی می باشد و مشخص کننده تعداد بایت هائی است که یک نوع داده اشغال می کند.

```
int x;
cout << sizeof x ;
cout << sizeof(float) ;
```

عملگرهای منطقی

عمل	عملگر
AND	&&
OR	
NOT	!

دستور switch

شکل کلی دستور به صورت زیر است:

```
switch (expression) {
    case (val1) :
        {
            instructions
            break;
        }
    case (val2) :
        {
            instructions
            break;
        }
    :
    default:
        {
            instructions
        }
}
```

به کار بردن break

```
#include "stdafx.h"
#include <iostream>
#include <conio.h>

using namespace std;
int main()
{
    int num;
    cin>> num;
    switch (num) {
        case 1:
            cout<< "First Case"; break;
        case 2:
            cout<< "Second Case";break;
        case 3:
            cout<< "Third Case"; break;
        case 4:
            cout<< "Forth Case"; break;
        case 5:
            cout<< "Fifth Case"; break;
        default:
            cout<<"Nothing";
    }
    getch();
    return 0;
}
```

استفاده از عملگرهای افزایشی و کاهشی

i=i+1;	=	i++;
i=i-1;	=	i--;

استفاده از Assignment operators

*=	+=	-=	/=
x=x + y	<=	x+=y	

استفاده از عملگرهای افزایشی و کاهشی

می توان عملگرها را پیش از متغیرها هم به کار برد. اما معنای متفاوتی دارند.

j=i++;	⇒	ابتدا مقدار i به j نسبت داده شده و سپس i یک واحد اضافه می شود.
j=++i;	⇒	ابتدا مقدار i یک واحد اضافه می شود و سپس مقدار i به j نسبت داده می شود.

مثال

```

#include "stdafx.h"
#include <iostream>

using namespace std;
int main()
{
    int i, j, k, l;
    i=15;
    j=20;
    k=i++;
    l=++j;
    cout<<i<<"\n"<<j<<"\n"<<k<<"\n"<<l<<"\n";
    system("pause");
    return 0;
}

```

Output

16
21
15
21

Press any key to continue . . .

مثال

```

#include "stdafx.h"
#include <iostream>

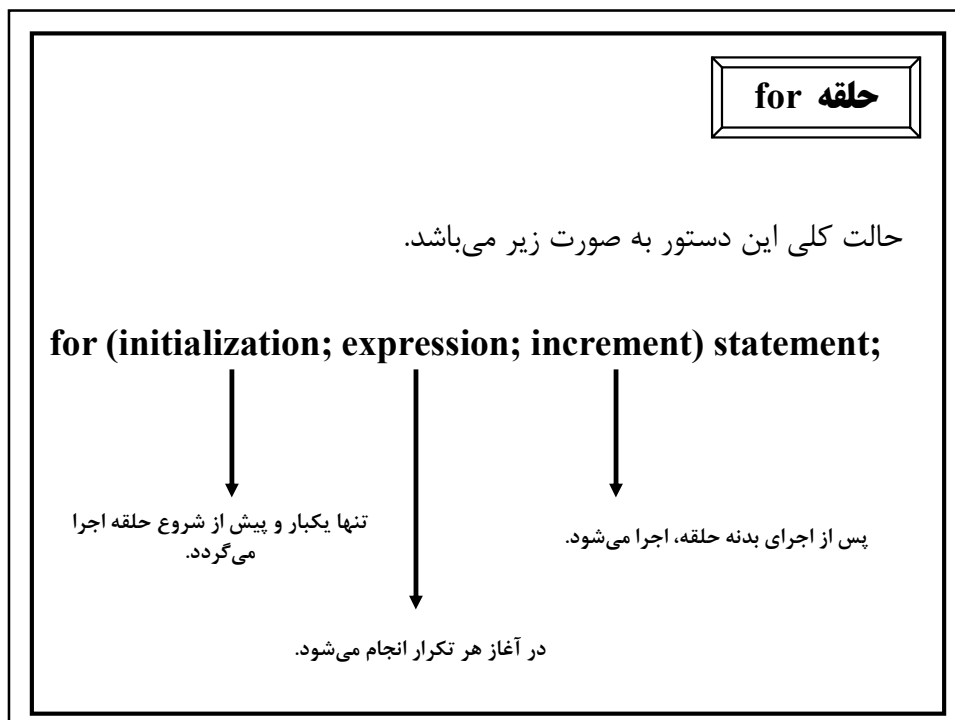
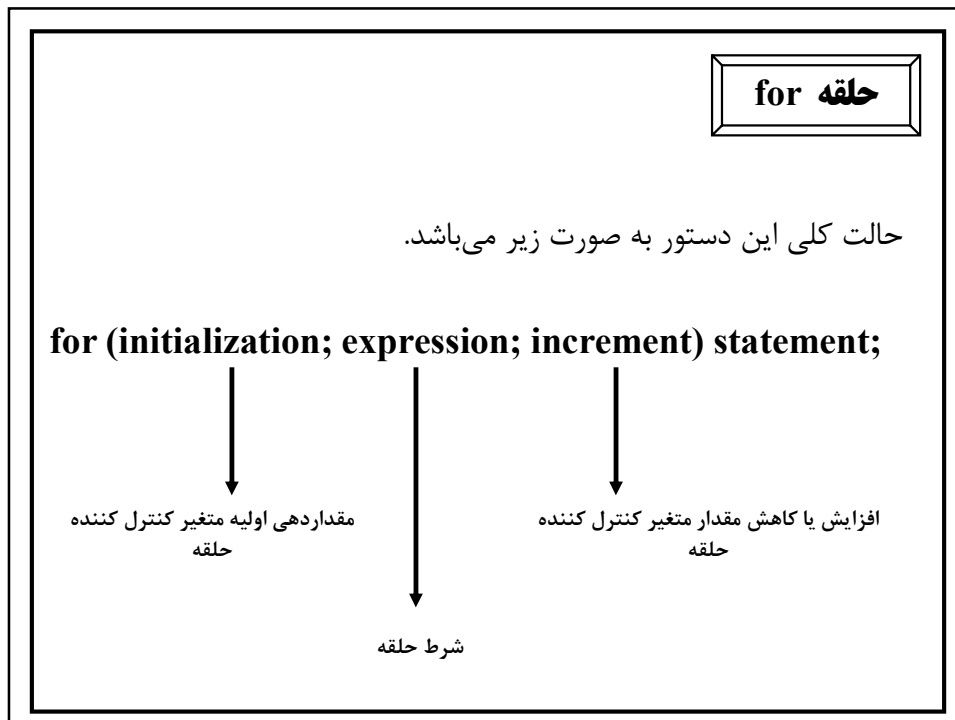
using namespace std;
int main()
{
    int i, j, k, l;
    i=15;
    j=20;
    k=i--;
    l=--j;
    cout<<i<<"\n"<<j<<"\n"<<k<<"\n"<<l<<"\n";
    system("pause");
    return 0;
}

```

Output

14
19
15
19

Press any key to continue . . .

برنامه ای بنویسید که اعداد بین ۱ تا ۱۰ را نمایش دهد.

```
#include "stdafx.h"
#include <iostream>

using namespace std;
int main()
{
    int num;
    for (num=1; num<11; num= num+1)
        cout<< num<<" ";
    system("pause");
    return 0;
}
```

Output

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 Press any key to continue ...

حلقه for

کاهش و افزایش متغیر کنترل کننده می تواند بیش از یک واحد باشد.

```
for (num=10; num>0; num= num-4)
```

```
for (num=0; num<11; num= num+4)
```

عدد صحیح و مثبت n را دریافت کرده فاکتوریل آنرا محاسبه و نمایش دهد.

```
#include "stdafx.h"
#include <iostream>

using namespace std;
int main()
{
    int n, i ;
    long fact = 1 ;
    cout << "Enter a positive integer number\n";
    cin >> n;
    for( i=1; i<=n; ++i)
        fact *= i;
    cout << fact<<"\n" ;
    system("pause");
    return 0;
}
```

Output

Enter a positive integer number
5
120
Press any key to continue ...

دو عدد را دریافت کرده و عدد اول را به توان عدد دوم برساند و نتیجه را نمایش دهد.

```
#include "stdafx.h"
#include <iostream>

using namespace std;
int main()
{
    int x,y,p=1;
    cin>>x>>y;
    for(int n=1;n<=y;n++)
    {
        p=p*x;
    }
    cout<<"Power is:"<<p<<"\n";
    system("pause");
    return 0;
}
```

Output

2
3
Power is:8
Press any key to continue ...

به کار بردن for

```
#include "stdafx.h"
#include <iostream>

using namespace std;
int main()
{
    int num;
    for (num=11; num<11; num= num+1)
        cout<< num<<" ";
    system("pause");
    return 0;
}
```

Output

?

به کار بردن بلوک کد در for

```
#include "stdafx.h"
#include <iostream>

using namespace std;
int main()
{
    int num, sum, prod;
    sum=0;
    prod=1;
    for (num=1; num<11; num= num+1){
        sum= sum + num;
        prod= prod * num;
    }
    cout<< "product:"<< prod<< "\tsum:"<< sum <<"\n";
    system("pause");
    return 0;
}
```

Output

product:3628800 sum:55
Press any key to continue ...

کاهش به جای افزایش در for

```
#include "stdafx.h"
#include <iostream>

using namespace std;
int main()
{
    int num, sum, prod;
    sum=0;
    prod=1;
    for (num=10; num>0; num= num-1){
        sum= sum + num;
        prod= prod * num;
    }
    cout<< "product:"<< prod<< "\tsum:"<< sum <<"\n";
    system("pause");
    return 0;
}
```

Output

product:3628800 sum:55
Press any key to continue ...

حلقه های تو در تو

```
#include "stdafx.h"
#include <iostream>
using namespace std;

int main()
{
    system("color 5");
    for(int i=1; i<=10; i++)
        for(int j=1; j<=10; j++)
            cout<<i*j<<"\t";
            cout<<"\n";

    system("pause");
    return 0;
}
```

رنگی کردن خروجی

Output

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
2	4	6	8	10	12	14	16	18	20
3	6	9	12	15	18	21	24	27	30
4	8	12	16	20	24	28	32	36	40
5	10	15	20	25	30	35	40	45	50
6	12	18	24	30	36	42	48	54	60
7	14	21	28	35	42	49	56	63	70
8	16	24	32	40	48	56	64	72	80
9	18	27	36	45	54	63	72	81	90
10	20	30	40	50	60	70	80	90	100

Press any key to continue ...

مقادیر منطقی در زبان C

`==0` \Rightarrow false

`!=0` \Rightarrow true

```
#include "stdafx.h"
#include <iostream>
using namespace std;
int main()
{
    bool p,q;
    p=true;
    q=true;
    cout<<"p=true, "<<"q=true"<<"\t";
    cout<<" (p&&q) : "<<(p&&q)<<" ";
    cout<<" (p||q) : "<<(p||q)<<"\n";
    p=true;
    q=false;
    cout<<"p=true, "<<"q=false"<<"\t";
    cout<<" (p&&q) : "<<(p&&q)<<" ";
    cout<<" (p||q) : "<<(p||q)<<"\n";
    p=false;
    q=true;
    cout<<"p=false, "<<"q=true"<<"\t";
    cout<<" (p&&q) : "<<(p&&q)<<" ";
    cout<<" (p||q) : "<<(p||q)<<"\n";
    p=false;
    q=false;
    cout<<"p=false, "<<"q=false"<<"\t";
    cout<<" (p&&q) : "<<(p&&q)<<" ";
    cout<<" (p||q) : "<<(p||q)<<"\n";
    system("pause");
    return 0;
}
```

استفاده از مقادیر منطقی

Output
p=true,q=true (p&&q):1 (p||q):1
p=true,q=false (p&&q):0 (p||q):1
p=false,q=true (p&&q):0 (p||q):1
p=false,q=false (p&&q):0 (p||q):0
Press any key to continue . . .

عدد دریافتی اول است؟

```
#include "stdafx.h"
#include <iostream>

using namespace std;
int main()
{
    int num, i, is_prime;
    فرض می شود عدد اول است.
    cin >> num;
    is_prime = 1;
    for (i = 2; i <= num / 2; i++)
        if (!(num % i)) is_prime = 0;
    if (is_prime) cout << "The number is prime.";
    else cout << "The number is not prime.";
    system("pause");
    return 0;
}
```

حلقه while

حالت کلی این دستور به صورت زیر می باشد.

while (expression) statement;

شرط حلقه

تا زمانی که شرط برقرار باشد دستورات اجرا می شود.

شرط حلقه در ابتدای حلقه کنترل می شود.

اعداد فرد بین num و صفر

```
#include "stdafx.h"
#include <iostream>

using namespace std;
int main()
{
    int num;
    cin>> num;
    while(num) {
        if (num%2) cout<<num<< " ";
        num--;
    }
    system("pause");
    return 0;
}
```

Output
5
5 3 1 Press any key to continue...

حلقه do

حالت کلی این دستور به صورت زیر می باشد.

```
do {
    statements
} while (expression);
```

↓
شرط حلقه

تا زمانی که شرط برقرار باشد دستورات اجرا می شود.
شرط حلقه در انتهای حلقه کنترل می شود.
حلقه حداقل یکبار اجرا خواهد شد.

استفاده از break برای خروج از حلقه

```
#include "stdafx.h"
#include <iostream>

using namespace std;
int main()
{
    int i;
    for(i=1; i<100;i++){
        cout<< i<< " ";
        if(i==10) break;
    }
    system("pause");
    return 0;
}
```

Output
1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 Press any key to continue ...

استفاده از continue برای اجرای دور بعدی حلقه

```
#include "stdafx.h"
#include <iostream>

using namespace std;
int main()
{
    int x;
    for(x=1; x<100;x++){
        continue;
        cout<< x;
    }
    system("pause");
    return 0;
}
```

Output
Press any key to continue ...

حلقه goto

مالت کلی این دستور به صورت زیر می باشد.

```
#include "stdafx.h"
#include <iostream>

using namespace std;
int main()
{
    int i;
    i=1;
    again:
        cout<<i<<" ";
        i++;
    if(i<10) goto again;
    system("pause");
    return 0;
}
```

goto label;

label:

برچسب

با دیدن goto به خطی می رود که برچسب یکسانی دارد.

Output

1 2 3 4 5 6 7 8 9 Press any key to continue . . .

تمرین

برنامه ای بنویسید که

- ❖ سه عدد دریافت کرده بزرگترین آن ها را نمایش دهد.
- ❖ عددی را از ورودی دریافت کرده، قدر مطلق آن را نمایش دهد.
- ❖ عددی را از ورودی دریافت کرده، بخشپذیری آن بر ۳ و ۵ را بررسی نماید.
- ❖ دو عدد را دریافت کرده و بدون استفاده از متغیر کمکی تعویض نماید.
- ❖ سه عدد را دریافت کرده به صورت صعودی مرتب کند.
- ❖ یک عدد بین ۱ تا ۷ دریافت کرده معادل روز هفته را نمایش دهد.
- ❖ شعاع دایره را دریافت کرده، محیط و مساحت دایره را محاسبه کرده و نمایش دهد.
- ❖ جدول ضرب ۱۰*۱۰ را نمایش دهد.
- ❖ دو عدد را دریافت کرده، اعلام کند آیا این دو عدد متوالی هستند یا خیر؟
- ❖ دو عدد دریافت کرده، خارج قسمت و باقیمانده صحیح تقسیم را نمایش دهید.
- ❖ دو عدد را دریافت کرده، اعداد مابین این دو عدد را نمایش دهد. $a < b$
- ❖ یک عدد را دریافت کرده، مقلوب آن را نمایش دهد.
- ❖ تعدادی عدد دریافت کرده، مجموع آن ها را نمایش دهد. آخرین عدد صفر است.
- ❖ ضرایب یک معادله درجه ۲ را دریافت کرده، ریشه های آن را در صورت وجود محاسبه کرده و نمایش دهد.

تمرین

برنامه‌ای بنویسید که

- ❖ نمایش کاراکترهای a تا d به همراه کد اسکی آنها.
- ❖ تعداد و مجموع ارقام یک عدد دریافتی را نمایش دهد.
- ❖ مقداری را به عنوان رمز دریافت کند، در صورتی که رمز درست بود اعلام کند به برنامه خوش آمدید در غیر اینصورت اعلام کند رمز اشتباه است.
- ❖ ۲۰ جمله اول سری فیبوناچی را نمایش دهد.
- ❖ مضارب ۷ بین ۱ تا ۱۰۰ را نمایش دهد.
- ❖ اعداد فرد کوچکتر از ۲۰ را چاپ کند.
- ❖ ۱۰۰ عدد را دریافت کرده، میانگین آنها را محاسبه کرده و نمایش دهد.
- ❖ ۵۰ عدد را دریافت کرده، بزرگترین و کوچکترین عدد را نمایش دهد.
- ❖ نمره دانشجویی را از ورودی دریافت کرده، با توجه به مقدار نمره یکی از خروجی های زیر را نمایش دهد.

Grade	output
17 - 20	A
14 - 17	B
12 - 14	C
10 - 12	D
0 - 10	F

نگاهی دقیق‌تر به نوع داده‌ها

با استفاده از توصیف‌کننده‌های نوع (type modifiers) می‌توان نوع داده‌های char, int, float, double را تعدیل کرد. توصیف‌کننده‌های نوع عبارتند از :

signed, unsigned, long, short

توصیف‌کننده نوع پیش از نوع داده آورده می‌شود.

`long int i;`

signed (علامت‌دار)

signed را می‌توان در مورد انواع int و char به کار برد.

استفاده از signed برای اعداد صحیح کار زایدی است زیرا به طور پیش فرض اعداد صحیح علامت‌دار هستند.

بسته به نوع پیاده‌سازی یک char می‌تواند علامت‌دار یا بدون علامت باشد. در صورتی که بدون علامت باشد اعداد مثبت بین ۰ تا ۲۵۵ را نگاه می‌دارد. در صورتی که به عنوان signed باشد می‌تواند اعدادی در دامنه ۱۲۸- تا ۱۲۷ را نگاه می‌دارد. `signed char x;`

long

long را می‌توان در مورد نوع داده‌های int و double به کار برد.
 long بر روی int طول آن را بر حسب بیت دوبرابر می‌کند. اگر در محیطی طول int ۱۶ بیت باشد با استفاده از long طول آن ۳۲ بیت می‌شود.
 long بر روی double طول double را نیز بر حسب بیت دوبرابر می‌کند.
 long int g;

short

short را می‌توان تنها در مورد نوع داده int به کار برد.
 short بر روی int طول آن را بر حسب بیت نصف می‌کند. اگر در محیطی طول int ۳۲ بیت باشد با استفاده از short طول آن ۱۶ بیت می‌شود.

unsigned (بدون علامت)

unsigned را می‌توان در مورد نوع داده‌های int و char به کار برد.
 این توصیف‌کننده را همراه توصیف‌کننده‌های short و long نیز می‌توان مورد استفاده قرار داد.

signed & unsigned

- ۱- تفاوت اعداد صحیح علامت‌دار در نحوه تفسیر بیت با مرحله بالاتر می‌باشد.
- ۲- اگر عدد صحیح بدون علامت باشد از تمامی بیت‌ها برای نگهداری مقادیر استفاده می‌شود.
- ۳- اگر عدد صحیح علامت‌دار باشد در آن صورت کامپایلر کدی تولید می‌کند که فرض می‌نماید از بیت با مرتبه بالاتر به عنوان علامت استفاده می‌شود. اگر ۰ باشد عدد مثبت و اگر ۱ باشد عدد منفی است.
- ۴- عموماً اعداد منفی با روش two's complement (مکمل دو) بیان می‌شوند.

ترکیبات ممکن از توصیف کننده‌ها

نوع	بیت	دامنه
char	۸	۱۲۷ تا -۱۲۸
unsigned char	۸	۲۵۵ تا ۰
signed char	۸	۱۲۷ تا -۱۲۸
int	۱۶	۳۲۷۶۷ تا -۳۲۷۶۸
unsigned int	۱۶	۶۵۵۳۵ تا ۰
signed int	۱۶	۳۲۷۶۷ تا -۳۲۷۶۸
short int	۱۶	مثل int
unsigned short	۱۶	مثل unsigned int
signed short int	۱۶	مثل short int
unsigned long	۳۲	۴۲۹۴۹۶۷۲۹۵ تا ۰
long	۳۲	- ۲۱۴۷۴۸۳۶۴۸ تا ۲۱۴۷۴۸۳۶۴۷

ترکیبات ممکن از توصیف کننده‌ها

نوع	عرض
long int	۳۲
unsigned long	۳۲
signed long int	۳۲
float	۳۲
double	۶۴
long double	۸۰

نکته

ممکن است در محیط کاری شما long و short اصلا تأثیری نداشته باشد. بستگی به کامپایلر دارد.

آرایه‌ها و رشته‌ها

یک آرایه مجموعه‌ای از متغیرهای بهم مرتبط است که به وسیله یک نام مشترک مشخص می‌شود.

آرایه یک بعدی فهرستی از متغیرهایی از یک نوع واحد است که با استفاده از یک نام مشترک به همه آنها مراجعه می‌شود.

به هر متغیر یک آرایه یک عنصر آرایه گفته می‌شود.

حالت کلی آرایه‌ها به صورت زیر می‌باشد:

```
type var_name[size];
```

برای دسترسی به هر عنصر آرایه باید از شماره آن عنصر به عنوان index استفاده نمود.

آرایه‌ها و رشته‌ها

اندیس تمام آرایه‌ها از صفر شروع می‌شود و تا $size-1$ ادامه دارد.

```
int d[20];
```

مقدار عنصر صفر آرایه را برابر با ۱۰۰ قرار می‌دهد. `d[0]=100;`

برای مقداردهی آرایه‌ها نیاز به حلقه‌های for داریم. مقادیر عناصر را باید تک به تک قرار داد.

مشکلی که وجود دارد این است که بر روی ایندکس آرایه‌ها عمل بررسی دامنه (bound checking) صورت نمی‌پذیرد.

به عنوان برنامه‌نویس خود باید مراقب این مساله باشید.

```
int t[20];
```

مثال:

```
t[25]=14;
```

برنامه‌ای بنویسید که ۳۰ عدد صحیح مثبت را دریافت کرده و max آنها را بیابید، نمایش دهید.

```

#include "stdafx.h"
#include <iostream>

using namespace std;
int main()
{
    int i, max=0;
    int n[30];
    for(i=0; i<30;i++)
    {
        cin>>n[i];
        if(n[i]>max) max=n[i];
    }

    cout<<"Maximum is:"<<max;
    system("pause");
    return 0;
}

```

در زمان معرفی یک متغیر می‌توان به آن مقدار اولیه داد.

برنامه‌ای بنویسید که ۵۰ عدد صحیح مثبت را دریافت کرده و آنها را به ترتیب عکس دریافت نمایش دهید.

```

#include "stdafx.h"
#include <iostream>

using namespace std;
int main()
{
    int i;
    int n[50];
    for(i=0; i<50;i++)
        cin>>n[i];

    for(i=49; i>=0;i--)
        cout<<n[i]<<"\t";
    system("pause");
    return 0;
}

```

رشته‌ها (strings)

متداول‌ترین کاربرد آرایه‌های یک بعدی رشته‌ها می‌باشند.

هر رشته به صورت یک آرایه کاراکتری ختم شده به تهی `null-terminated` تعریف می‌شود.

آرایه‌ای که قرار است یک رشته را نگه دارد باید به کاراکتر تهی ختم شود به این معنی که باید یک بایت بزرگتر در نظر گرفته شود تا کاراکتر تهی در آن قرار گیرد. مقدار کاراکتر تهی صفر است.

```
char name[11];
```

حداکثر ۱۰ کاراکتر را نگه می‌دارد.

هر ثابت رشته‌ای نیز به یک کاراکتر تهی ختم می‌شود که کامپایلر به طور اتوماتیک آن را به انتهای رشته اضافه می‌کند.

چند تابع رشته‌ای استاندارد

```
strcpy(to, from);
```

این تابع رشته موجود در `from` را به `to` کپی می‌کند. محتوای `from` تغییری پیدا نمی‌کند.

```
char str[80];
strcpy(str, "hello");
cout<<str;
```

این تابع دامنه آرایه مقصد را چک نمی‌کند و باید خود اندازه آن را بررسی کنید. (به همراه کاراکتر ختم‌کننده تهی `null`)

```
strcpy(str, "");
```

رشته‌ای با طول صفر ایجاد می‌کند. به چنین رشته‌ای رشته تهی (`null string`) می‌گویند.

```
strcat(to, from);
```

این تابع رشته موجود در `from` را به `to` می‌چسباند. محتوای `from` تغییری پیدا نمی‌کند.

چند تابع رشته‌ای استاندارد

```
char str[80];
strcpy(str, "hello");
strcat(str, "Dear");
cout<<str;
```

این تابع دامنه آرایه مقصد را چک نمی‌کند و باید اندازه آن را بررسی کنید.

```
strcmp(s1, s2);
```

این تابع دو رشته را مقایسه می‌کند
اگر دو رشته یکسان باشد، تابع مقدار صفر می‌گیرد.
اگر $s1 < s2$ ، مقداری کوچکتر از صفر برمی‌گرداند.
اگر $s1 > s2$ ، مقداری بزرگتر از صفر برمی‌گرداند.

```
cout<<strcmp("one", "one");
```

```
strlen(str);
```

این تابع طول یک رشته را برحسب تعداد کاراکترهای آن باز می‌گرداند.
کاراکتر ختم‌کننده تهی را به حساب نمی‌آورد.

مثال

```
#include "stdafx.h"
#include <iostream>

using namespace std;
int main()
{
    char str1[80], str2[80];
    int i;
    cout<<"Enter two strings.\n";
    cin>>str1>>str2;
    cout<<"length of str1 is:"<<strlen(str1)<<"\n";
    cout<<"length of str2 is:"<<strlen(str2)<<"\n";
    i=strcmp(str1, str2);
    if(!i) cout<<"the strings are equal";
    if (strlen(str1)+strlen(str2)<80){
        strcat(str1, str2);
        cout<<str1<<"\n";
    }
    strcpy(str1, str2);
    cout<<str1<<"\n";
    system("pause");
    return 0;
}
```

toupper() , tolower()

کاراکتر ورودی را به معادل بزرگ خود تبدیل می‌کند.

```
int toupper(int ch);
```

کاراکتر ورودی را به معادل کوچک خود تبدیل می‌کند.

```
int tolower(int ch);
```

باید از header file ، ctype.h استفاده نمود.

یکی از کاربردهای متداول آن پشتیبانی از interface است.

به این معنی که در دریافت ورودی از کاربر مفید است.

```
#include "stdafx.h"
#include <iostream>
using namespace std;
int main()
{
    char command[80];
    int i, j;
    for(;;){
        cout<<"operation:add,sub,mul,div,mod,quit\n";
        cin>>command;
        for(i=0;i<strlen(command);i++)
            command[i]=tolower(command[i]);
        if(!strcmp(command, "quit"))
            break;
        cout<<"Enter two No.\n";
        cin>>i>>j;
        if(!strcmp(command, "add"))
            cout<<i+j<<"\n";
        if(!strcmp(command, "sub"))
            cout<<i-j<<"\n";
        if(!strcmp(command, "mul"))
            cout<<i*j<<"\n";
        if(!strcmp(command, "div"))
            cout<<i/j<<"\n";
        if(!strcmp(command, "mod"))
            cout<<i%j<<"\n";
        system("pause");
        return 0;
    }
}
```

مثال

برنامه‌ای بنویسید که دو آرایه ۵ عنصری را دریافت کرده مجموع دو آرایه را در آرایه سوم قرار دهد.

```
#include "stdafx.h"
#include <iostream>
using namespace std;

int main()
{
    int a[5], b[5], c[5], i;
    for(i=0;i<5;i++)
    {
        cin>>a[i];
        cin>>b[i];
    }
    for(i=0;i<5;i++)
    {
        c[i]=a[i]+ b[i];
        cout<<a[i]<<"+"<<b[i]<<"="<<c[i]<<"\t";
    }
    system("pause");
    return 0;
}
```

آرایه های چندبعدی

```
int count[10][12];
```

سطر

ستون

یک آرایه دوبعدی از چپ به راست و یک ردیف یک ردیف مورد دستیابی قرار می گیرد.

Right index

	0	1	2	3
Left index 0				
1				
2				
3				

نمایش ذهنی از آرایه‌های دوبعدی

مثال

```

#include "stdafx.h"
#include <iostream>
using namespace std;
int main()
{
    int two_d[4][5],i,j;
    for(i=0;i<4;i++)
        for(j=0;j<5;j++)
            two_d[i][j]=i*j;
    for(i=0;i<4;i++)
    {
        for(j=0;j<5;j++)
            cout<<two_d[i][j]<<"\t";
        cout<<"\n";
    }
    system("pause");
    return 0;
}

```

Sizeof(int)

$4 * 5 * 4 = 80$

Output

0	0	0	0	0
0	1	2	3	4
0	2	4	6	8
0	3	6	9	12

Press any key to continue ...

مقداردهی اولیه آرایه ها

type array-name[size]={value-list};

char k[5]={1,4,9,16,25};

0	1	2	3	4
1	4	9	16	25

k[0] => 1

k[4] => 25

int B[2][3]={{1},{4,9}};

0	1	2
1	0	0
4	9	0

char m[5]={0};

0	1	2	3	4
0	0	0	0	0

مثال

```

#include "stdafx.h"
#include <iostream>
using namespace std;

int main()
{
    double radians[5][2]={
        1.0, 0.0175,
        2.0, 0.0349,
        3.0, 0.0524,
        4.0, 0.0698,
        5.0, 0.0873
    };
    double degrees;
    int i;
    cin>>degrees;
    for(i=0; i<5; i++)
        if (radians[i][0]==degrees)
        {
            cout<<radians[i][1]<<"\n";;
            break;
        }
    system("pause");
    return 0;
}

```

Output
4
0.0698
Press any key to continue ...

آرایه‌های بدون اندازه

```

int pwr[]={1,2,4,8,16,32,64,128};
char prompt[]="Enter your name";

```

آرایه‌هایی که صراحتاً ابعاد آنها مشخص نشده است. تعداد کاراکترها و یا اعداد را شمرده و اندازه آرایه را آن تغییر می‌دهد.

```

int sq[][3]={
1, 2, 3,
4, 5, 6,
7, 8, 9
};

```

مزیت این نحوه معرفی آرایه‌ها این است که می‌توان جدول را بدون آنکه ابعاد آرایه را تغییر دهیم، بلندتر یا کوتاهتر نماییم.

جدول رشته‌ای

`char names[10][40];`

۱۰ رشته هر کدام با طول حداکثر ۴۰ کاراکتر (با احتساب کاراکتر ختم کننده تهی)

`cin>>names[2];`
دریافت سومین رشته جدول

`cout<<names[0];`
اولین رشته جدول

ثابت‌های کاراکتری خاص

معنا	کد
tab	\t
newline	\n
کاراکتر back slash	\\

توابع کاراکتری ...is

تابع	کاری که انجام می‌دهد
isalnum(ch)	حروف الفبا یا یک رقم باشد، true برمی‌گرداند.
isalpha(ch)	حروف الفبا باشد، true برمی‌گرداند.
isdigit(ch)	یک رقم باشد، true برمی‌گرداند.
isspace(ch)	فاصله خالی باشد، true برمی‌گرداند.

ctype.h

برنامه‌ای بنویسید که تعداد فاصله‌های یک متن را اعلام می‌کند.

```
#include "stdafx.h"
#include <iostream>
#include <ctype.h>
#include <string.h>

using namespace std;
int main()
{
    char str[]="This is a test";
    int i, spaces;
    spaces=0;
    for(i=0; i<strlen(str); i++)
        if(isspace(str[i]))
            spaces++;
    cout<<spaces<<"\n";
    system("pause");
    return 0;
}
```

Output

3

Press any key to continue ...

تمرین

برنامه‌ای بنویسید که

- ❖ یک متن حداکثر ۱۰۰ کاراکتری را دریافت کرده، تعداد تکرار A ، تعداد تکرار DA را نمایش دهد و تمام K ها را با L جایگزین کند.
- ❖ یک رشته را خوانده و تمام حروف بزرگ به کوچک تبدیل نماید.
- ❖ یک آرایه ۲۰ عنصری را دریافت کرده بزرگترین عنصر را به همراه اندیس آن نشان دهد.
- ❖ دو ماتریس $4*4$ را از ورودی دریافت کرده، تفاضل آن دو را در خروجی نمایش دهد.
- ❖ یک آرایه ۱۰ عنصری را دریافت کرده اعلام کند هر عنصر زوج است یا فرد.
- ❖ یک ماتریس $4*4$ را دریافت کرده و عناصر قطر اصلی را یک و بقیه را صفر قرار دهد.
- ❖ یک آرایه ۵ عنصری دریافت کرده یک واحد به آنها اضافه کرده و نمایش دهد.
- ❖ دو ماتریس $4*3$ و $5*4$ را دریافت کرده، حاصلضرب آن دو را نمایش دهد.
- ❖ نام ۴۰ دانش‌آموز و نمره آن‌ها را از ورودی دریافت کرده، نام و نمره دانش‌آموزانی که نمره آن‌ها بیشتر از ۱۸ است را نمایش دهد.
- ❖ یک عدد در مبنای ۱۰ را دریافت کرده معادل آن را در مبنای ۲ نمایش دهد.
- ❖ آرایه ۲ بعدی ۱۰ در ۱۰ را با مقادیر جدول ضرب، مقدار دهی کرده و نمایش دهد.
- ❖ توسط آرایه، نمودار افقی برای اعداد {۵، ۱۳، ۸ و ۱۰ و ۵ و ۱۱} رسم کند.
- ❖ یک آرایه را دریافت و آرایه دیگر به صورت وارونه کپی کرده، آرایه دوم را نمایش دهد.

تابع

```

#include "stdafx.h"
#include <iostream>

using namespace std;
void Areas(int base, int height);
int main()
{
    Areas(10, 20);
    Areas(5, 6);
    Areas(8, 9);
    system("pause");
    return 0;
}

(void)Areas(int base, int height)
{
    cout<<"Area is:"<<base*height/2<<"\n";
}

```

Prototype

argument

Parameters

تابع

تابع شامل یک یا چند دستور بوده و عمل بخصوصی را انجام می دهد.

تابع دارای نامی است و با همین نام فراخوانی می شود.

در یک تابع نمی توان تابع دیگری ایجاد کرد اما می توان تابع دیگری را فراخوانی کرد.

برای استفاده مجدد تابع نوشته شده، بهتر است برای تابع header file ساخته و با پسوند .h در فولدر include که مخصوص header file ها است ذخیره نمود.

prototype شامل سه چیز است: نوع مقدار بازگشتی تابع، تعداد پارامترهای تابع، نوع داده پارامترهای آن تابع

پیش الگوی یک تابع (function prototype) برای معرفی آن تابع، پیش از آنکه تعریف شود، استفاده می گردد.

تابع

مقدار بازگشتی توابع باید مشخص شود. اگر مشخص نشود اکثرا به عنوان `int` در نظر گرفته می‌شود. در صورتی که تابع دارای مقدار بازگشتی نباشد نوع مقدار بازگشتی `void` تعریف می‌شود (تابع `return` ندارد).

به مقداری که به یک تابع ارسال می‌شود `argument` می‌گویند.

حد بالای آرگومانها توسط کامپایلری که از آن استفاده می‌شود تعیین می‌گردد، اما هر کامپایلر استاندارد حداقل ۲۵۶ آرگومان را قبول می‌کند.

متغیرهایی که آن آرگومانها را دریافت می‌کنند نیز باید معرفی شوند، به این متغیرها `parameters` گفته می‌شود.

تابع

```
#include "stdafx.h"
#include <iostream>

using namespace std;
float Areas(float base,float height);
int main()
{
    float S,x,y;
    cin>>x>>y;
    S=Areas(x,y);
    cout<<"The area is:"<<S<<"\n";
    system("pause");
    return 0;
}

float Areas(float base, float height)
{
    return base*height/2;
}
```

Output

3

4

The area is:6

Press any key to continue . . .

عملیات ریاضی	تابع در زبان C
$\cos t$	<code>double cos(double t)</code>
e^t	<code>double exp(double t)</code>
$x\%y$	<code>double fmod(double x, double y)</code>
\log^t	<code>double log10(double t)</code>
x^y	<code>double pow(double x, double y)</code>
$\sin t$	<code>double sin(double t)</code>
\sqrt{t}	<code>double sqrt(double t)</code>

در C++ می توان توابعی به صورت `inline` تعریف کرد که واقعا فراخوانی نشوند، بلکه در هر نقطه ای که فراخوانی شده اند کد آنها قرار داده شود. این توابع سریعتر اجرا می شوند. پیش از استفاده حتما باید تعریف شود.

```
#include "stdafx.h"
#include <iostream>

using namespace std;

inline int even(int x)
{
    return !(x%2);
}

int main()
{
    if(even(10)) cout<<"10 is even \n";
    if(even(11)) cout<<"11 is even \n";
    if(even(12)) cout<<"12 is even \n";
    system("pause");
    return 0;
}
```

Output
10 is even
12 is even
Press any key to continue ...

تابع

زمانی که به انتهای تابع و } یا به دستور return برسیم تابع به روتین فراخواننده خود باز می‌گردد. return می‌تواند مقداری را به روتین فراخواننده‌اش بازگرداند.

یک تابع می‌تواند چندین دستور return داشته باشد.

تابعی که خودش را فراخواند recursive نامیده می‌شود.

تابع بازگشتی (Recursive)

تابعی که خود را به صورت مستقیم یا از طریق تابع دیگر به صورت غیرمستقیم فراخوانی می‌کند.

<p style="text-align: center;">بازگشتی غیرمستقیم:</p> <pre>f1(int a) f2(int c) { int b; int d; . f2(b); f1(d); . }</pre>	<p style="text-align: center;">بازگشتی مستقیم:</p> <pre>f1(int a) { int b; . f1(b); . }</pre>
---	---

هر تابع بازگشتی دارای یک یا چند مقدار اولیه است که آنرا حالت توقف تابع می‌نامند. تابع بازگشتی از طریق فراخوانی خودش (حالت بازگشتی) به حالت توقف می‌رسد.

جملات فیوناچی تا جمله n

```
#include "stdafx.h"
#include <iostream>
using namespace std;

int fibo(int x);
int main()
{
    int i, n;
    cin>>n;
    for (i=1;i<=n;i++)
        cout<<fibo(i)<<"\t";
    system("pause");
    return 0;
}

int fibo(int x)
{
    if (x<=2) return 1;
    else return fibo(x-1)+fibo(x-2);
}
```

میدان دید (scope)

```
int myabs(int x);
int main()
{
    int i;
    for (i=1;i<=8;i++)
    {
        int n;
        cin>>n;
        cout<<myabs(n)<<"\n";
    }
    system("pause");
    return 0;
}

int myabs(int x)
{
    if (x<=0) return -1 * x;
    else return x;
}
```


روشهای انتقال پارامترهای تابع

call by value, call by reference

value: در این روش مقدار آرگومان به پارامتر صوری آن سابروتین کپی می‌شود بنابراین تغییراتی که روی مقادیر پارامترهای آن سابروتین اعمال می‌شود روی آرگومانهایی که جهت فراخوانی آن سابروتین به کار برده می‌شود تاثیری نخواهد داشت.

reference: در این روش به جای مقدار آرگومان آدرس آن به پارامتر مورد نظر کپی می‌شود بنابراین تغییراتی که روی مقادیر پارامترهای آن سابروتین اعمال می‌شود روی آرگومانهایی که جهت فراخوانی آن سابروتین به کار برده می‌شود تاثیر خواهد داشت.

call by value

```
#include "stdafx.h"
#include <iostream>
using namespace std;
void f(double x, double y);
int main(){
    double i,j;
    i=6.45;
    j=9.35;
    f(i,j);
    cout<<i<<"\t"<<j<<"\t";
    system("pause");
    return 0;
}
void f(double x, double y){
    x=x+3;
    y=y-3;
    cout<<x<<"\t"<<y<<"\t";
}
```

Output
9.45 6.35 6.45 9.35 Press any key to
continue ...

call by reference

```
#include "stdafx.h"
#include <iostream>
using namespace std;
void f(double &x, double &y);
int main(){
    double i,j;
    i=6.45;
    j=9.35;
    f(i,j);
    cout<<i<<"\t"<<j<<"\t";
    system("pause");
    return 0;
}
void f(double &x, double &y){
    x=x+3;
    y=y-3;
    cout<<x<<"\t"<<y<<"\t";
}
```

Output
9.45 6.35 9.45 6.35 Press any key to
continue ...

```
#include "stdafx.h"
#include <iostream>
using namespace std;

int main(){
    const int ten=10;
    cout<<ten*5<<"\n";
    system("pause");
    return 0;
}
```

const

اگر پیش از نوع داده یک متغیر توصیف کننده **const** آورده شود محتوای آن از سوی برنامه تغییر نمی‌کند. (مگر سخت‌افزاری)

```
typedef OldDataType NewName;
```

typedef

typedef OldDataType NewName;

با استفاده از typedef برای یک نوع داده موجود نام تازه‌ای ایجاد کرد.

```
typedef int length;
typedef length depth;
depth d;
typedef short int myint;
```

استفاده از عملگر ?

```
if(condition) var=exp1;
else var=exp2;
```

```
var=condition ? exp1:exp2;
```

```
#include "stdafx.h"
#include <iostream>
using namespace std;

int main(){
    int i;
    cout<<"Enter a number.\n";
    cin>>i;
    i=i>0 ? 1: -1;
    cout<<i<<"\n";
    system("pause");
    return 0;
}
```

تمرین

برنامه‌ای بنویسید که

- ❖ ۵۰ اسم را دریافت کرده، تعداد اسامی که با B شروع می‌شود را نمایش دهد.
- ❖ عدد را دریافت کرده، تعداد اعدادی را که به ۴ ختم می‌شوند، نمایش دهد.
- ❖ دو رشته را از ورودی دریافت کرده، به هم پیوند دهد و در خروجی نمایش دهد.
- ❖ مقادیر n و k را دریافت کرده، و تابع زیر را با فراخوانی تابع فاکتوریل محاسبه کرده و نمایش دهد. $y = n!k! / (k! - (n-k)!)$
- ❖ با استفاده از فراخوانی تابع مقدار تابع زیر را محاسبه کرده و نمایش دهد.

$$y = \begin{cases} x^3 + 4x + 5 & x \geq 0 \\ 1 & x < 0 \end{cases}$$
- ❖ عناصر آرایه را گرفته مکعب آنها را محاسبه و در همان عنصر ذخیره نمایید.
- ❖ با استفاده از تابع بازگشتی فاکتوریل عدد دریافتی را محاسبه کرده و نمایش دهد.
- ❖ با استفاده از تابع محیط و مساحت مستطیل را محاسبه نماید.
- ❖ ۱۰ عدد را از ورودی دریافت کرده و در یک آرایه قرار دهد. سپس یک عدد دیگر را خوانده و در آرایه جستجو کند و وجود یا عدم وجود آنرا در آرایه مشخص کند.
- ❖ یک عدد بین ۱ تا ۱۲ دریافت کرده معادل ماه مربوطه را نمایش دهد.
- ❖ ۱۰ عدد مرتب شده را از ورودی دریافت کرده و در یک آرایه قرار دهد. سپس یک عدد دیگر را خوانده و در جای مناسب در آرایه قرار دهید.

cin.get()

این تابع یک کاراکتر را از صفحه کلید می‌گیرد. برای استفاده از این تابع در ابتدای برنامه باید از فایل سرآمد `iostream` استفاده شود.

```
char x;
x = cin.get();
cout << x ;
cin.get (S,15);
```

در این روش کامپایلر آنقدر از کاربر حرف می‌گیرد تا به طول آرایه تعریف شده برسد. ممکن است کلمه مورد نظر کاربر ۳ حرفی باشد برای حل این مشکل از روش زیر استفاده کنیم:

```
cin.get (S,15,'*');
```

کاراکتر جدا کننده در واقع شرط پایان است که خودمان تعیین می‌کنیم و یادمان باشد همواره ۱ کاراکتر از کاراکترهای داده شده کم می‌شود چون از آنجا شرط تمام است.

مثال

یک سطر متن انگلیسی که به CTRL Z ختم می شود را دریافت کرده و نمایش می دهد.

<code>#include "stdafx.h"</code>	End به معنی EOF
<code>#include <iostream></code>	of File می باشد که در
<code>using namespace std;</code>	تعریف <code>iostream.h</code>
<code>int main(){</code>	شده و مقدار آن برابر با
<code> char x;</code>	۱- می باشد. مقدار آن در
<code> while((x = cin.get()) !=EOF)</code>	سیستم عامل DOS
<code> cout << x ;</code>	عبارتست از <code>ctrl Z</code> .
<code> system("pause");</code>	
<code> return 0;</code>	
<code>}</code>	

#define

از `define` جهت تعریف یک شناسه و یک دنباله کاراکتری استفاده می شود طوری که در `source` برنامه هر جا با آن شناسه برخورد شود آن دنباله کاراکتری جانشین آن گردد.

```
#define macro-name character-sequence

#define UP 1
#define GETFILE "Enter File Name"
#define myfor for(int k=10;k<15;k++)

#include "stdafx.h"
#include <iostream>
using namespace std;

int main(){
  #define myfor for(int k=10;k<15;k++)
  myfor
    cout<<k<<"\t";
  system("pause");
  return 0;
}
```

struct

هر ساختار از دو یا چند عضو که به همراه هم یک واحد منطقی را می‌سازند، تشکیل می‌شود.

```
struct name {
    type member1;
    type member 2;
    .
    .
    .
    .
}variables;
```

ساختارها شبیه آرایه‌ها هستند، بدین صورت که یک نوع داده گروهی (جمعی) است که فضای پیوسته از حافظه اصلی را اشغال می‌نماید. اما عناصر ساختار الزاماً از یک نوع نمی‌باشند بلکه اعضای یک ساختار می‌توانند از نوع‌های مختلف مانند int, float و ... باشند. اعضای ساختار ربط منطقی دارند. اعضای ساختار را field یا element گویند.

مثال

نام ساختار

```
struct time
{
    int hour ; // 0 to 23
    int minute ; // 0 to 59
    int second; // 0 to 59
};
```

struct

به دو صورت می توان اعلان یک متغیر از نوع ساختار را نمایش داد :

```
struct Info{
int Id;
char Id_type;
char name[80];
} St1, St2, St3;
```

روش اول

```
struct Info{
int Id;
char Id_type;
char name[80];
};
Info St1, St2, St3;
```

روش دوم

struct

```
struct Info{
int Id;
char Id_type;
char name[80];
};
Info St={13, 'p', "Asadi"};
```

مقدار اولیه برای ساختارها:

```
struct Info{
int Id;
char Id_type;
char name[80];
};
Info St;
St.Id=145;
St.Id_type='p';
strcpy(St.name,"Asadi");
```

بمنظور دسترسی به عناصر یک ساختار از عملگر (dot). استفاده می گردد.

struct

عضو یک ساختار خود می تواند یک ساختار دیگر باشد. (ساختارهای تو در تو)

```
struct date {
int month;
int day;
int year;
};
struct Info {
int Id;
char name[80];
date entrance;
} Info x;
x.entrance.month=10;
x.entrance.day=22;
x.entrance.year=1378;
```

struct

عضو یک ساختار خود می تواند یک ساختار دیگر باشد.
(روش دیگر)

```
struct Info {
int Id;
char name[80];
struct date {
int month;
int day;
int year;
} entrance;
};
```

آرایه ای از ساختارها:

```
struct Info {
int Id;
char Id_type;
char name[80];
};
Info St[30];
```

مثال

```

#include "stdafx.h"
#include <iostream>
using namespace std;
struct students{
    char name[40];
    char family[50];
    int age;
}st1, st2;
int main()
{
    students st3[100];
    int i;
    for(i=0;i<100;i++)
        cin>>st3[i].name>>st3[i].family>>st3[i].age;
    for(i=0;i<100;i++)
        if(st3[i].age>=18) cout<<st3[i].family<<"\n";
    system("pause");
    return 0;
}

```

نام خانوادگی دانشجویان بزرگتر از ۱۸ سال

تمرین

برنامه‌ای بنویسید که

- ❖ با استفاده از ساختار، طول و عرض یک مستطیل را دریافت کرده، مساحت چهار مستطیل را محاسبه کرده و نمایش دهد.
- ❖ ۵ عدد را دریافت و در آرایه قرار دهد، اختلاف مجموع اعداد زوج و فرد را نمایش دهد.
- ❖ بزرگترین عدد بین ۲ عدد ورودی با تابع را نمایش دهد.
- ❖ با تابع مقدار X^n را برای مقادیر دریافت شده محاسبه نماید.
- ❖ مقدار X^n را با تابع بازگشتی محاسبه کرده و نمایش دهد.
- ❖ n امین جمله سری فیبوناچی را با استفاده از تابع بازگشتی محاسبه کرده و نمایش دهد.
- ❖ ساختاری شامل اطلاعات نام، نام خانوادگی، سال ورود، نمره ۱، نمره ۲ و نمره ۳ دانشجویان را در ساختاری ذخیره کند. سپس اطلاعات ۲۰ دانشجو را دریافت کرده و معدل هر یک را به همراه نام خانوادگی نمایش دهد.
- ❖ ساختاری شامل اطلاعات نام، نام خانوادگی، سال استخدام، حقوق پایه، بیمه و مالیات کارمندان را در ساختاری ذخیره کند. سپس اطلاعات ۱۰ کارمند را دریافت کرده و حقوق دریافتی هر یک را به همراه نام و نام خانوادگی نمایش دهد.

enum

```
enum type-name {enumeration-list} variable-list;
```

می توان نوع داده مجتمعی ساخت که از لیستی از ثابت های صحیح دارای اسم تشکیل شده باشد.

```
enum colors {red,green,yellow} mycolor;
```

ذکر کردن نام enum یا variable list اختیاری است، اما یکی حتما باید ذکر شود.

ثابت های شمارشی رشته نیستند بلکه مقادیر ثابت صحیح با نام هستند.

enum

```
enum colors {red,green=9,yellow} mycolor;
```

به متغیر شمارشی فقط مقادیری را می توان نسبت داد که در آن شمارش تعریف شده باشند. (در مثال بالا red, green, yellow)

کامپایلر از سمت چپ مقادیر صحیح را نسبت می دهد، و یک واحد یک واحد اضافه می کند.

در صورتی که یه یک عنصر مقداری نسبت داده شود، عنصر بعدی یک واحد بزرگتر از قبلی خواهد بود.

enum

```
#include "stdafx.h"
#include <iostream>
using namespace std;
enum language{C, CPP, Pascal, BASIC, Ada};

int main()
{
    language p;
    p=BASIC;
    switch(p)
    {
        case C:cout<<"C language";break;
        case CPP:cout<<"C++ language";break;
        case Pascal:cout<<"Pascal language";break;
        case BASIC:cout<<"BASIC language";break;
        case Ada:cout<<"Ada language";break;
    }
    system("pause");
    return 0;
}
```

bit fields

bit-fields عضوی از یک ساختار است که از یک یا چند بیت تشکیل می گردد. با استفاده از آن می توان به کمک یک اسم به یک یا چند بیت موجود در داخل یک word یا byte دسترسی پیدا نمود.

Type name:size;

type: int یا unsigned است. اگر نوع علامت دار باشد، بیت با بالاترین مرتبه به عنوان علامت در نظر گرفته می شود.

کامپایلر عموماً میدان های بیتی را در کوچکترین واحدی از حافظه ذخیره می کنند که می تواند آن ها را در خود جای دهد.

```
struct Info {
    char name[50];
    unsigned department:3;
    unsigned month:4;
    unsigned vacancy:1;
}I[100];
```

bit fields

لزومی ندارد برای هر بیت نامی مشخص کرد. می توان برای دستیابی به اولین و آخرین بیت یک بایت از میدان بیتی استفاده کرد.

```
struct Info{
unsigned first:1;
unsigned :6;
unsigned last:1;
};
```

union

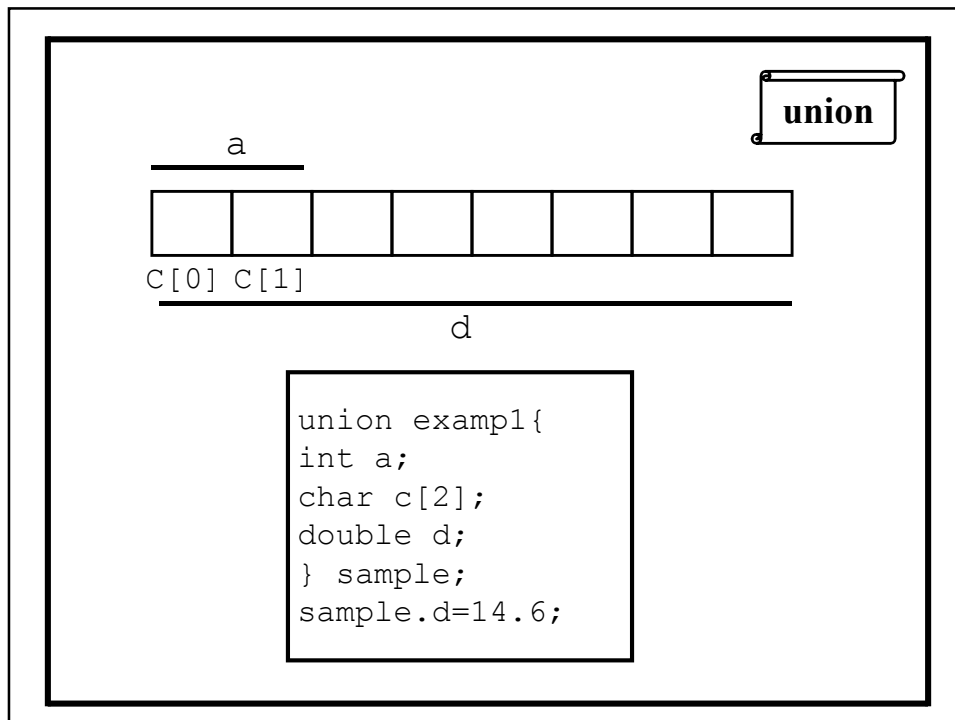
union از نظر ساختاری شبیه struct می باشد. با این تفاوت که عضوهائی که تشکیل union می دهند همگی از حافظه مشترکی در کامپیوتر استفاده می نمایند. بنابراین استفاده از union باعث صرفه جوئی در حافظه می گردد.

union از یک مکان ثابت حافظه که بین یک یا چند متغیر به اشتراک گذاشته شده باشد، تشکیل می گردد.

این متغیرها که در آن محل حافظه با هم مشترک هستند، ممکن است انواع متفاوتی باشند. در هر لحظه تنها از یکی از آن متغیرها می توان استفاده کرد.

ذکر نام union یا variable list اختیاری است، اما حتما یکی باید ذکر شود.

```
union type_name{
type member1;
type member2;
:
type memberN;
}variable_list;
```


union & decoder .encoder

```

#include "stdafx.h"
#include <iostream>
using namespace std;
int encode(int i);
int main()
{
int i,n;
cin>>n;
i=encode(n);
cout<<n<<" encoded is:"<<i;
cout<<"\n";
i=encode(i);
cout<<i<<" decoded is:"<<i<<"\n";
system("pause");
return 0;
}

int encode(int i){
union crypt1{
int num;
char c[2];
}crypt1;
unsigned char ch;
crypt1.num=i;
//swap bytes
ch=crypt1.c[0];
crypt1.c[0]=crypt1.c[1];
crypt1.c[1]=ch;
return crypt1.num;
}

```

اعدا تصادفی

✓ مقادیر تصادفی در اکثر برنامه‌های کاربردی در زمینه شبیه سازی و بازیهای کامپیوتری نقش مهمی را ایفا می‌نمایند.

✓ برای ایجاد یک عدد تصادفی صحیح بین ۰ و ۳۲۷۶۷ بایستی از تابع rand() استفاده نمود.

```
#include "stdafx.h"
#include <iostream>
using namespace std;
int main()
{
    for(int j=1; j<=10; j++)
        cout << rand() << "\n";
    system("pause");
    return 0;
}
```

output

```
41
18467
6334
26500
19169
15724
11478
29358
26962
24464
```

Press any key to continue ..

اعدا تصادفی

✓ هر چند بار برنامه قبل را اجرا نمائیم جواب یکسانی را می‌گیریم. برای تصادفی کردن اعداد می‌بایستی از تابع srand() استفاده نمائیم. این تابع به یک آرگومان صحیح از نوع unsigned نیاز دارد که به آن seed گفته می‌شود.

```
#include "stdafx.h"
#include <iostream>
using namespace std;
int main()
{
    unsigned seed;
    cout << "Enter seed value : " ;
    cin >> seed ;
    srand(seed);
    for(int j=1; j<=10; j++)
        cout << rand( ) << "\n";
    system("pause");
    return 0;
}
```

output

```
Enter seed value : 4
51
17945
27159
386
17345
27504
20815
20576
10960
6020
```

Press any key to continue ..

نتیجہ پر تاب ۲ تاس

```

#include "stdafx.h"
#include <iostream>
using namespace std;
int main()
{
    unsigned    seed, d1, d2;
    cout << "Enter seed: " ;
    cin >> seed ;
    srand(seed) ;
    d1= 1+rand( )% 6 ;
    d2= 1+rand( )% 6 ;
    cout << d1 << "          " << d2 ;
    system("pause");
    return 0;
}

```

output
 Enter seed: 16
 1 3Press any key to continue ...

اعداد تصادفی بین ۰ و ۱

```

#include "stdafx.h"
#include <iostream>
using namespace std;
int main()
{
    unsigned seed ;
    cout<< "Enter seed: " ;
    cin >> seed ;
    srand(seed) ;
    for(int i=1; i<=10; ++i)
    cout<< rand( ) / 32768.0 <<"\n";
    system("pause");
    return 0;
}

```

output
 Enter seed: 14
 0.00256348
 0.827789
 0.280518
 0.355316
 0.677094
 0.0376892
 0.585052
 0.734589
 0.373413
 0.307465
 Press any key to continue ...

gets/puts

↩ برای دریافت متن از تابع gets می توان استفاده کرد.
↩ برای نمایش متن از تابع puts می توان استفاده کرد.

```
#include "stdafx.h"
#include <iostream>
using namespace std;
int main()
{
    char t[10];
    gets(t);
    puts(t);
    system("pause");
    return 0;
}
```

کد ASCII

☞ هر کاراکتر یک کد ASCII دارد که می توان در برنامه نویسی از آن استفاده نمود.

```
#include "stdafx.h"
#include <iostream>
#include <conio.h>

int main()
{
    char x;
    for(;;) حلقه بی نهایت
    {
        x=getch();
        if(x==27)
            return 1;
    }
    system("pause");
    return 0;
}
```

☞ کد اسکی ۲۷ مربوط به کلید Esc است.